

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ ЛОВЕЧ

АКТУАЛИЗИРАН ДОКУМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

2010 – 2013 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ :

Списък на използваните съкращения	стр. 4
Въведение	стр. 6
I. Актуализиран анализ на икономическото и социално състояние на Област Ловеч	стр. 9
1. Географско положение	стр. 9
1.1 Територия и население	стр. 9
2. Природни ресурси	стр. 11
2.1 Релеф и климат	стр. 11
2.2 Води и природни изкопаеми	стр. 12
2.3 Почви	стр. 12
2.4 Горски фонд	стр. 13
2.5 Защитени територии	стр. 13
2.6 Биоразнообразие	стр. 14
2.7 Природни забележителности	стр. 15
2.8 Потенциал за използване на възобновяеми енергийни източници	стр. 16
3. Демография	стр. 19
4. Икономическо развитие	стр. 23
4.1 Промисленост	стр. 25
4.2 Аграрен сектор	стр. 28
4.2.1 Растениевъдство	стр. 30
4.2.2 Трайни насаждение	стр. 32
4.2.3 Животновъдство	стр. 33
4.3 Горско стопанство	стр. 35
4.4 Пазарна инфраструктура /пазар, търговия услуги/	стр. 37
4.5 Туризм	стр. 37
4.6 Иновации и модернизация	стр. 39
4.7 Преки чуждестранни инвестиции	стр. 41
5. Социална сфера	стр. 41
5.1 Доходи	стр. 41
5.2 Заетост и безработица	стр. 44
5.3 Здравеопазване	стр. 49
5.4 Образование	стр. 53

5.5 Културно историческо- наследство	стр. 55
6. Техническа инфраструктура	стр. 57
6.1 Водоснабдителна и канализационна мрежа	стр. 57
6.2 Транспортни мрежи	стр. 58
6.3 Електроснабдителна мрежа	стр. 59
6.4 Съобщителна мрежа	стр. 59
6.5 Газопреносна мрежа	стр. 60
6.6 Енергия от ВЕИ	стр. 60
7. Териториална структура	стр. 62
8. Състояние на околната среда	стр. 64
8.1 Атмосферен въздух	стр. 64
8.2 Води	стр. 64
8.3 Земи, почви и земни недра	стр. 64
8.4 Управление на отпадъците	стр. 66
8.5 Защитени територии	стр. 67
8.6 Разходи за опазване и възстановяване на околната среда	стр. 67
9. Райони за целенасочено въздействие	стр. 69
10. S W O T АНАЛИЗ	стр. 71
II. Стратегическа част	стр. 75
1. Визия	стр. 75
2. Главна цел	стр. 76
3. Стратегически цели	стр. 76
4. Приоритети за развитие на област Ловеч	стр. 77
5. Политики за целенасочено въздействие	стр. 92
III. Организация и координация на дейностите за реализация на АД на ОСР	стр. 94
IV. Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията / система за мониторинг/	стр. 95
Приложения	стр. 97

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АМ - Автомагистрала

БВП- Брутен вътрешен продукт

БДС – Брутна добавена стойност

ВЕИ - Възобновяеми енергийни източници

ГКПП – Граничен контролно-пропускателен пункт

ЕВРОСТАТ – Статистическа служба на ЕС

ЕС- Европейски съюз

ЕСФ- Европейски социален фонд

ЕФРР- Европейски фонд за регионално развитие

КФ- Кохезионен фонд

ОП – Оперативни програми

ИКТ- Информационни и комуникационни технологии

МСП- Малки и средни предприятия

НПР- Национален план за развитие

НСИ – Национален статистически институт

НСРР- Национална стратегическа референтна рамка (в зависимост от контекста)

НСРР- Национална стратегия за регионално развитие (в зависимост от контекста)

ПЧИ – Преки чуждестранни инвестиции

ПЧП – Публично-частно партньорство

РПМ- Републиканска пътна мрежа

ESPON- Европейска мрежа за наблюдение на пространственото развитие

NUTS- Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от

Евростат за районите в ЕС

R&D- Проучвания и развитие

SPD- Единен програмен документ

TEN- Трансевропейска мрежа

INTERACT- Общностна програма

NUTS I, 1 – Райони на Ниво 1 от Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат

NUTS II, 2 - Райони на Ниво 2 от Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат

NUTS III, 3 - Райони на Ниво 3 от Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат

PPS – Стандарт на покупателна способност

Въведение

Съгласно чл. 12. (1) от Закона за регионално развитие, Областната стратегия за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитие на областта, както и стратегическите насоки за разработване на общинските планове за развитие. Областната стратегия за развитие се разработва в съответствие с регионалния план за развитие на съответния планов район.

След приемането през 2005 г. на Областната стратегия за развитие на област Ловеч 2005 – 2015 г. настъпиха съществени изменения във вътрешната и външната нормативна и институционална среда, в която тя следва да бъде изпълнявана. С приемането на България за пълноправен член на ЕС от 1 януари 2007 г. в сферата на регионалното развитие и политика започна прилагането както на националното, така и на европейското законодателство.

През 2008 г. с приемането на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) се постига хармонизиране на националното законодателство с европейското и са създадени подходящи взаимовръзки между националната нормативна уредба за регионално развитие и законодателството на Общността.

В съответствие с Регламент (ЕО) 1059/ 2003 г. за общата класификация на териториалните единици за статистически цели и Регламент (ЕО) №176/2008 г. за изменение и допълнение на Регламент (ЕО) 1059/2003 г. за установяване на обща класификация на териториалните единици за България и Румъния във връзка с членството им в ЕС, се въведе актуализиран териториален обхват за районите от ниво 1 и 2 за България, при което област Ловеч премина от Северен централен район в Северозападен район на ниво NUTS 2.

Новият териториален обхват на районите от нива 1 и 2 има ключово значение за реформиране и актуализация на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

Необходимостта от актуализиране на действащата Областна стратегия за развитие на област Ловеч се определя от изискванията на Закона за регионалното развитие, промяната на териториалния обхват на районите от нива 1 и 2 за България (съгласно NUTS класификацията използвана от Евростат), актуализацията на Националната стратегия за регионално развитие за периода до 2015г., актуализацията на Регионалния план за развитие на Северозападен район и наличието на съществени промени в икономическите и социалните условия в областта, както и на промени в свързаното национално законодателство и в законодателството на ЕС.

За актуализиране на Областната стратегия за развитие се разработва актуализиран

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г. документ за изпълнение за остатъка от периода на нейното действие, който да отрази новите изисквания на законодателството и настъпилите икономически, социални и териториални промени.

Във връзка с прилагането на помощта от европейските фондове за България са разработени Национална стратегическа референтна рамка и пакет от оперативни програми за периода 2007-2013 г. към нея. Те са основа за насочването на помощта в различни сектори и области на развитието - производствен сектор, човешки ресурси, транспорт, околна среда, регионално развитие, административен капацитет, а Регионалните планове за развитие за районите на ниво NUTS 2 и Общинските планове за развитие са база за подготовка на проекти, които да бъдат съфинансирани от фондовете на ЕС.

Една от главните задачи на актуализацията на областната стратегия за развитие е засилването на стратегическата ориентация по отношение на общоевропейските цели за развитие на регионите, отразени в “Стратегически насоки за развитие на Общността” и адаптирането им към финансовите инструменти, които се прилагат за периода 2007-2013 г.

Съгласно нормативните регламенти и решенията на Областния съвет за развитие на област Ловеч стартира процес по актуализиране на Областната стратегия за развитие на област Ловеч с планов период до 2013 година. Със заповед на областен управител беше определена работна група и експертен екип. В процеса по актуализация се включиха и представители на общинските администрации, териториалните звена на държавната администрация, неправителствени организации и други институции. За актуализиране на социално-икономическия профил е използвана актуална статистическа информация и административната статистика и отчетност на компетентните в съответния сектор организации. Актуализираният анализ на социалното и икономическо развитие е основа за допълнително акцентиране и приоритизиране на целите от гледна точка на съвременните условия и тенденции на национално и европейско ниво. Направените промени в стратегическата част имат допълващ и уточняващ характер на база текущото състояние, изпълнените дейности (проекти) и постигнатите резултати. Направена е обща експертна оценка за необходимите финансови ресурси за реализация на целите на стратегията, което е нов момент в съдържанието на ОСР. Посочени са източниците за финансиране - национално финансиране, общински бюджети, финансиране от международни институции и финансиране от страна на частния сектор. Индикативната рамка е съобразена и с договореното финансиране по оперативните програми до края на периода – 2013 г. Актуализацията на плановия документ кореспондира с Методическите указания на МРРБ; проектите на актуализирани документи за изпълнение на: Националната стратегия за регионално развитие, Регионалния план на Северозападен район; програмата на Правителството;

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.

Оперативните програми и приоритетите на ЕС. За цялостната координация на процеса отговаряше експертен екип от областна администрация Ловеч.

I. Актуализиран анализ на икономическото и социалното състояние на област Ловеч

1. Географско положение

1.1 Територия и население

Област Ловеч (район от ниво NUTS 3) е част от Северозападен район (ниво NUTS 2). Територията на областта е 4128 кв. км., което представлява 3.7 % от общата територия на Република България и 21,63% от територията на СЗР.

Област Ловеч граничи с областите : Софийска, Враца, Плевен, Велико Търново, Габрово и Пловдив.

От административна гледна точка областта е разделена на 8 общини. Това са Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица, които са съставени от 128 населени места и 64 кметства.

Разпределението на териториите и населението между общините е неравномерно. Съгласно данните от Преброяване 2011 числеността на населението на областта към 01.02.2011 г.

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
е 139 896 жители. Област Ловеч е с изключително ниска средна гъстота на населението - 33,89 души на кв.км. при средна гъстота на населението за страната 66,23 и за СЗР 43,78. Най-ниски са стойностите в общините Угърчин и Априлци – 12,27 и 13,94 съответно.

Община	Територия кв. км.	Средна надморска височина (мнв)	Вертикално разчленение (m)	Население (Преброява не 2011 г.)	Гъстота
Априлци	238	1,031	450	3318	13.94
Летница	178	246	75	3697	20.77
Ловеч	946	280	120	49181	51.99
Луковит	453	241	70	17874	39.46
Тетевен	697	904	420	21197	30.41
Троян	889	704	350	32059	36.06
Угърчин	523	456	180	6415	12.27
Ябланица	204	400	230	6155	30.17
Област Ловеч	4128	-	-	139896	33,89

Таблица 1: Основни данни за област Ловеч

През територията на областта минават две главни транспортни артерии: път I-4 (Коритна – Български извор – Севлиево – Велико Търново – Омуртаг - Търговище) и път I-3 (Гара Бяла – Плевен – Луковит – Коритна – Ябланица - Ботевград). Те осъществяват връзките на Област Ловеч със съседните области и със столицата.

Важна транспортна артерия за областта е път II-35, формиращ транспортната ос север-юг, осъществяваща връзката от Плевенска област през старопланинския проход Троян - Кърнаре към област Пловдив.

Най-близкото летище е София.

2. Природни ресурси

2.1 Релеф и климат

Природните условия на територията на област Ловеч са изключително разнообразни - тук са пресечните точки на Балкана и Дунавската равнина. Две трети от територията на областта е планинска, а останалата полупланинска и малка част е равнинна. Сложната морфология на релефа и голямата разлика в надморската височина предопределят на територията на областта да се наблюдават два типа климат – умереноконтинентален и планински.

Климатът в териториите под 1000 м надморска височина е умереноконтинентален. Стойностите на валежите и средните температури са близки до средните стойности за страната, със студена зима и горещо лято. Средната годишна температура на въздуха е 12°C. Средната януарска температура е от – 1,5 до – 3,0°C, а средната юлска – 20 – 24°C. Максималните температури достигат до 38 – 40°C. Средноденонощните температури на въздуха определят типичната за умереноконтиненталния климат температурна амплитуда от 24.5°C.

Средногодишната сума на валежите е 500 – 700 мм на кв.м(с минимум през февруари и максимум през юни), а средногодишното снеготадържане е около 51 дни (с дебелина на снежната покривка 10-12 см).

Относителната влажност на въздуха се колебае от 61% през август до 81% през декември.

Преобладават северозападни и североизточни ветрове.

Планинският климат се характеризира с по-ниски средногодишни и абсолютни температури, с по-голямо количество валежи и по-продължително снеготадържане.

Различията в релефа, средногодишните температури и валежите обуславят отрасловите различия в развитието на селското стопанство в отделните общини.

2.2 Води и природни изкопаеми

През територията на област Ловеч преминават реките Осъм, Вит, Златна Панега и Видима.

Реките Осъм, Вит и Видима, които са в основата на водоснабдяването на област Ловеч, извираят от територията на Националния парк „Централен Балкан“. Общото количество вода от Националния парк се колебае между 290 и 530 мил. м³ в зависимост от годишните валежи и е с качество на питейна. Количествата вода от Националния парк представляват значителен резерв от питейна вода за България. Режимът на речния отток има дъждовно-снежен характер.

Делът на напояваните площи в област Ловеч е по-скоро незначителен. По този начин и водовземането от реките за напояване на селскостопански площи е много малко.

Областта разполага с термални минерални извори от национално значение в с. Чифлик и с. Шипково, термални минерални извори от местно значение в с. Крушуна, както и множество други все още недостатъчно проучени.

На територията на община Ябланица се намира най-големият карстов извор в страната - Глава Панега, с дебит около 4600 л/сек. С карстов произход са и езерата в Деветашкото плато.

По отношение на природните залежи на територията на област Ловеч, по-значителни находища има от нерудни изкопаеми, използвани в строителството и грънчарството: тъмносиви пясъчници, мергелни варовици, доломити, глини. В недостъпните части на планината са разпространени гранити, гранитогнайси и кварцопорфири. Стопанско значение имат находищата на бял мрамор при с. Румянцево, кварцов пясък и строителен варовик при Карлуково, глина в гр. Луковит, с. Бежаново и с. Дерманци. По долината на р. Черни Осъм, в Троянския руден район, са открити железорудни находища от хематит, които не са добре проучени.

2.3 Почви

За развитието на земеделието от особено голямо значение е почвеното богатство. Почвите на територията на област Ловеч са разнообразни, като в равнинната част преобладават почви с висока продуктивност. За старопланинската част са характерни типични кафяви горски, тъмносиви и сиви горски, както и планинско-ливадни почви. По долините на реките са разпространени алувиално-ливадни почви. Почти всички са много плодородни и подходящи за отглеждане на различни земеделски култури, особено зеленчукови и фуражни култури.

За опазването на почвеното богатство в областта и предотвратяване на почвената ерозия е необходимо изпълнението на подходящи агротехнически мерки.

2.4. Горски фонд

Горският фонд в област Ловеч обхваща 1 581 090 дка., което е 40 % от територията на областта при 33 % средно за страната.

В Средна Стара планина и Предбалкана преобладават широколистни едновидови и смесени гори от бук, дъб и др. с висококачествена дървесина.

Наред със стопанското, горите имат и много важно екологично и рекреационно значение. Нараства ролята им като източник на билки, гъби, диворастящи плодове и др.

2.5. Защитени територии

На територията на Ловешка област се намира по-голямата част от Националния парк (НП) "Централен Балкан", който е с обща площ 71,669.5 ха. Паркът е създаден за опазването на уникални, саморегулиращи се планински екосистеми, със специфично видово разнообразие.

Той е сред най-ценните и най-големи територии в Европа от категория II по Скалата на международния съюз за опазване на природата и природните ресурси. / IUCN/. Националният парк е обявен за орнитологично важно място със световно значение заради гнездящите, мигриращите и зимуващите тук птици. В него живеят 16 вида дневни грабливи птици, сред които скален и царски орел.

Национален парк Централен Балкан е сертифициран като част от PAN Parks европейски паркове (PAN Parks е мрежа от защитени територии с най-забележителното от дивата природа на Европа) - единственият с този престижен сертификат на територията на цялата страна.

В парка има 9 резервата с обща площ над 20 хил. хектара. Осем от тях, както и паркът, са включени в списъка на ООН на националните паркове и защитени територии.

Пет от резерватите в Национален парк Централен Балкан са разположени на територията на общините Априлци, Троян и Тетевен. Това са: Боатин, Царичина, Козя стена, Стенето и Северен Джендем с обща площ 28 827,5 ха.

Разпределението на защитените територии по общини извън територията на НП "Централен Балкан" е както следва:

Априлци	Летница	Ловеч	Луковит	Тетевен	Троян	Угърчин	Ябланица
3,1 ха	26,8 ха	30,9 ха	14,4 ха	399,4 ха	22,6 ха	151 ха	111,4 ха

Площта на защитените територии спрямо общата територия на областта е 7,17 %.

2.6. Биоразнообразие

Област Ловеч се отличава със значително растително разнообразие. В Средна Стара планина и Предбалкана преобладават широколистни едновидови и смесени гори от бук и дъб. В равнинната част на областта се срещат чинари, обикновен американски ясен, липи, гледичия, черница, бяла акация, конски кестен, бряст, обикновен орех, характерни храстови съобщества на: люляк, драка, трънка, смрадлика, черен бърз, птиче грозде, синфорикарпус и др. Сред тревните видове има и редки, застрашени от изчезване и с ограничен ареал в България видове като: горска съсенка, снежно кокиче, мека медуница, източен миск, грахова глушина.

„Северен Джендем“ е най-високо разположеният резерват в парка и съхранява уникален растителен и животински свят - вековни букови гори, тис - рядък защитен вид, включен в Червената Книга на България и родопски силивряк - балкански ендемит, защитен вид, включен в Червената книга на България и в Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

На територията на НП „Централен Балкан“ се опазва най-големият защитен масив от стари букови гори в Европа. В парка се срещат 1900 вида висши растения, като 11 от тях виреят само тук. Паркът е едно от последните местообитания в Европа на мечката, вълкът, балканската дива коза и едри грабливи птици.

Фауната в област Ловеч се отличава с много голямо разнообразие. Преобладават средноевропейските, евросибирските и по-малко субмедитеранските видове. Троглобионата фауна е много богата поради наличието на пещери и понори. В района на с. Ъглен и с. Дерманци са установени три нови вида за ентомофауната на България – *Mymar pulchelum*, *Polynema kressbachii* и *P.speciosmimi* / разред Hymenoptera, сем. Mymaridae/.

Богатството на риби е много голямо. Включва над 30 вида и е едно от малкото останали в Европа находища на Европейския автохтонен див шаран и редкия за страната вид брияна.

Сред земноводните често срещани са голямата водна жаба, зелената крастава жаба, а рядка е чесновницата.

Поради наличието на много карстови терени богатството на влечуги е изключително. Тук са едни от големите популации в страната на двата вида сухоземни костенурки. Срещат се ивичестият гушер, зеления гушер, слепок, водните змии, големия стрелец, смокът мишкар и др.

С най-голямо разнообразие се отличава орнитофауната – черноглава овесарка, червенокръстата лястовица, черният шаркел, черен калвач и др. Сред включените в Червената книга – големият ястреб, белоопашатия мишелов, орелът-змиар и соколът орко.

От бозайниците се срещат: прилепи, включително и редкият вид дългопръст нощник, пъстрият пор и доста често видрата, чакалът, бялката, язовецът, лисицата, сърната, дивата свиня и др.

Общото заключение е, че уникалната и много разнообразна фауна, е една предпоставка за предлагане на определени местности от района като защитени територии.

2.7. Природни забележителности

На територията на област Ловеч се намират множество природни забележителности. Част от тях са все още недостатъчно популярни и представляват основен потенциал за бъдещото развитие на туризма.

Южно от квартал Видима на гр. Априлци се намира 80-метровият водопад „Видимско пръскало” на река Пръскалка..

Деветашкото плато е карстово плато, разположено между градовете Ловеч, Летница и Севлиево. Явява се северна граница на Предбалкана. Там се намират едни от най-големите пещерни комплекси в България и почти всички други видове карстови форми. Деветашката пещера е дълга 2440 метра, общата ѝ площ е 20 400 м². Тя е една от най-големите пещери в страната и притежава най-голямата пещерна зала в България с дължина 360 метра.

Районът на с. Крушуна е определен за моделен район на карстови защитени територии в България с оглед на тяхното устойчиво развитие. Тук се намира природната забележителност “Маарата”, с площ 5,7 ха., част от лесопарк “Маарата” с площ 430 дка. В непосредствена близост има пещери: “Бонинската” (Попската) - с най-дългото подземно езеро (около 800м.) в България; “Горник” и “Урушка” (Пройновска) пещера с най – високият водопад в региона с височина около 20 м. Тук се намира най-голямата травертиновата каскада в България.

До село Брестница се намира пещерата Съева дупка, обявена за национален туристически обект. Пещерата е електрифицирана и достъпна за посетители. Тя е образувана преди повече от 1 милион години от тектонски варовици. Дължината ѝ е 400 метра, с височина от 5 до 17 м. Температурата в залите е постоянна през цялата година – 7-11 градуса Целзий. Богатото съдържание на калциев карбонат е спомогнало за образуването на разнородни природни форми с различно оцветяване. Неповторимите пещерни образувания - сталактити, сталагмити и сталактони я превръщат в истински подземен дворец.

В околностите на гр. Луковит се намират красивият каньон на р.Златна Панега, местността “Котлен” и уникалните скални образувания “Куклите” в Карлуковското карстово плато, Циркусът “Котлен”, каменопад “Дайма”, Лагуната с кръглото тресавище. В района са проучени общо 240

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.

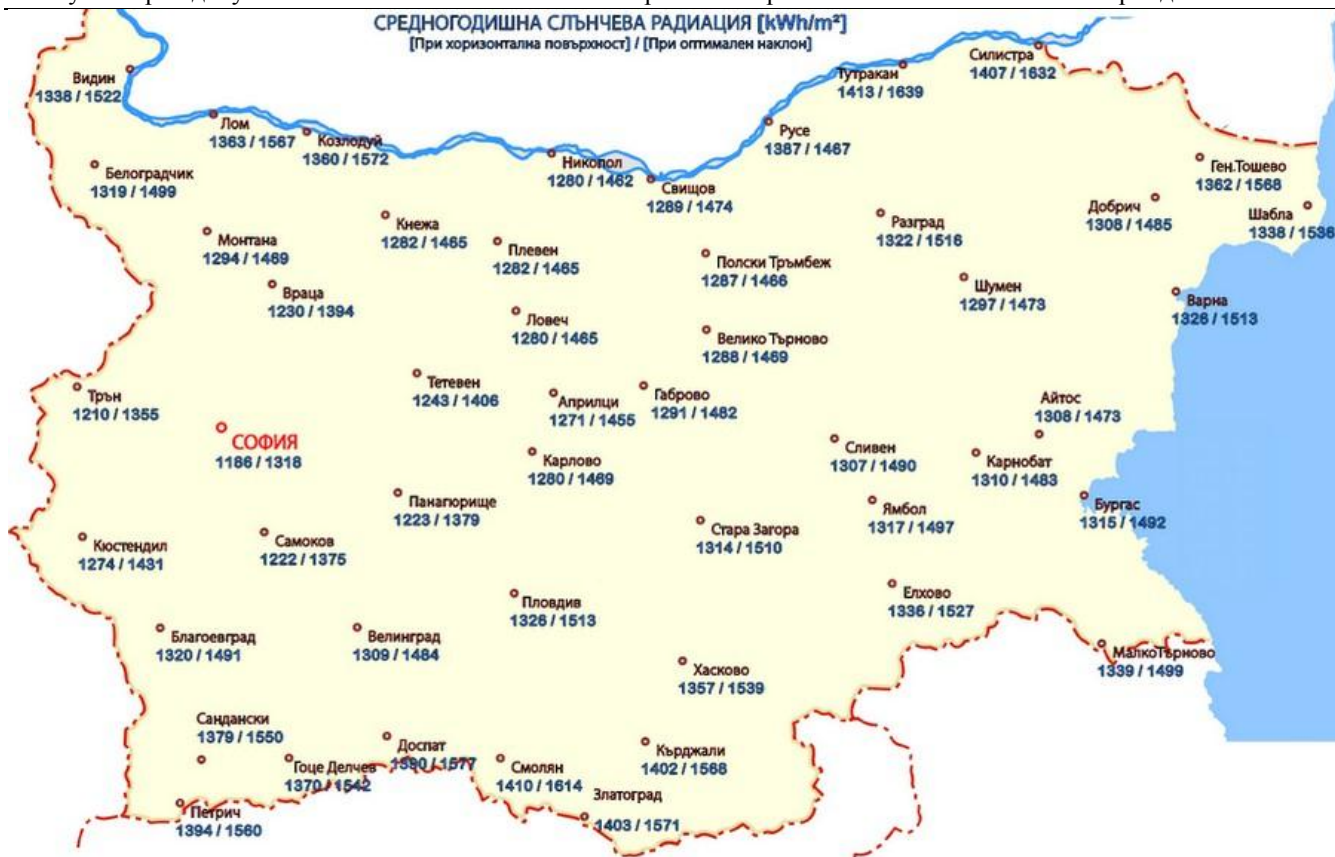
пещери. Феномените “Проходна”, “Безименна 22” /Контрабасът/, “Задъненка” и др., както и двата скални феномена – “Струпанец” и “Провъртеника”, са обявени за природни забележителности. Пещерите са обект на изследване на Българската федерация по спелеология и Световната спелеоложка общност, която го избира за еталон в международната научно-изследователска програма за сравнение на карстовите райони в света “PIGEK”.

За осигуряване на достъпност и опознаване на природните забележителности към тях водят новоизградени екопътеки.

2.8. Потенциал за използване на възобновяеми енергийни източници

Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишния ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh/m². Като цяло се получава общо количество теоретически потенциал слънчева енергия, падаща върху територията на страната за една година, от порядъка на 13.103 kt_{o.e}. (Като официален източник за оценка на потенциала на слънчевата енергия са използвани резултатите от проект по програма PHARE , BG9307-03-01-L001, „Техническа и икономическа оценка на ВЕИ в България”. В основата на проекта са залежали данни от Института по метеорология и хидрология към БАН, получени от всичките 119 метеорологични станции в България за период от над 30 години).

За област Ловеч средната годишна слънчева радиация е 1280 kWh/m² при хоризонтална повърхност и 1465 kWh/m² при оптимален наклон.

От гледна точка на възможностите за добив на енергия от вятъра в област Ловеч, областта може схематично да се раздели на три района. В първия район (Зона А) попадат равнинните части на областта и района на Предбалкана, където средната многогодишна скорост на вятъра като правило не превишава 2 м/сек. Скоростта на вятъра тук през зимата (февруари, март), а най-ниска - през есента (септември, октомври). Добре е изразен денонощният ход на скоростта на вятъра, предвид наличието на планинско-долинна циркулация в Предбалкана.

Вторият район (Зона Б) обхваща откритите нископланински части до височина около 1000 м., където средната многогодишна скорост на вятъра се изменя от 2 до 4 м/сек. Годишният максимум на скоростта е през зимата (февруари, март), а денонощният - през деня. Минималната скорост на вятъра тук е в края на лятото и началото на есента (август, септември).

Третият район (Зона В) обединява откритите и обезлесени планински места с височина над 1000 м. Той се отличава с високи средни скорости на вятъра, значително превишаващи 4 м/сек. Максимумът на скоростта тук е през зимата (февруари), а минимумът през лятото (август). Денонощният ход на скоростта се проследява добре само в преходните сезони - максимумът е през нощта, а минимумът, през деня.

На височина над 50 m над повърхността на земята ветровият потенциал е два пъти по-голям, отколкото на височина 10 m. Разпределението на максималния ветрови потенциал е

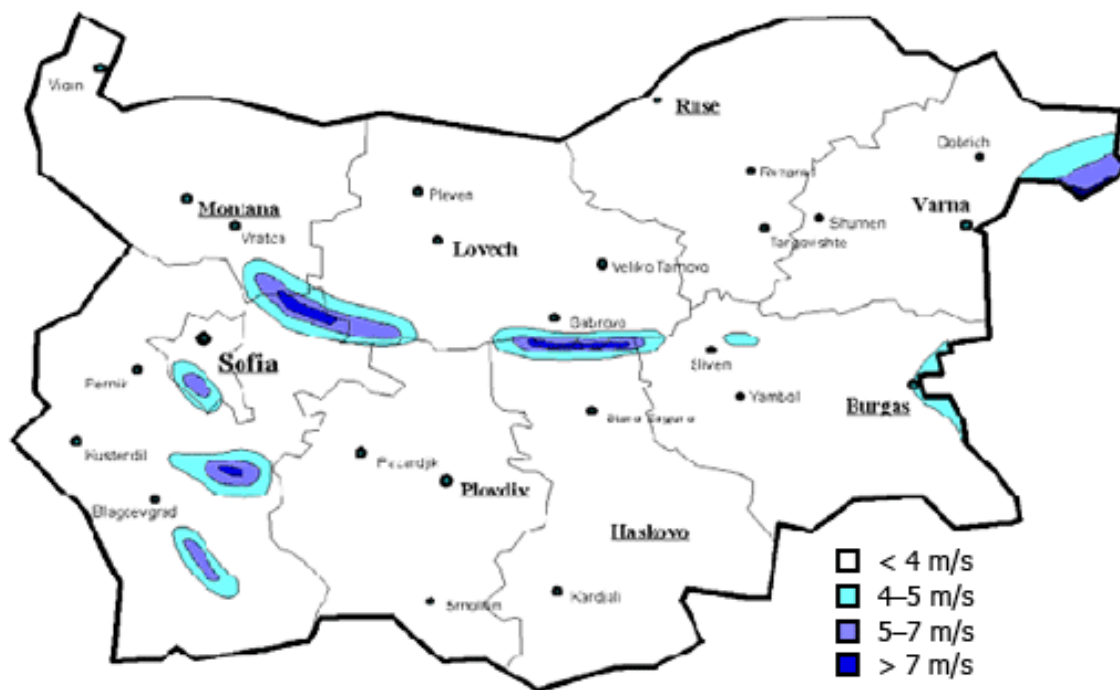
Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
свързано с режима на вятъра в съответното място. Той варира през различните сезони.

- В зона А около 60-70% от ветровия потенциал е наличен през зимата и пролетта и около 30-40% през лятото и есента;
- В зона Б съответно е 60-65% през зимата и пролетта и 35-40% през лятото и есента;
- В третата зона 65-70% от потенциала е през зимата и пролетта и около 30-35% през лятото и есента.

Продължителността на вятъра със скорост над 2 m/s през зимата и пролетта е:

- Около 2000 часа за зона А
- Около 2300- 2400 часа за зона Б
- Около 4000 часа за зона В

Карта на ветровия потенциал в България

Няма налични данни за потенциала за добив на геотермална енергия в област Ловеч, въпреки наличието на топли минерални извори.

Предвид добре развитото селско и горско стопанство в област Ловеч е налице много сериозен ресурс за добив на енергия от биомаса.

Географското положение на Област Ловеч може да се охарактеризира като благоприятно

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г. по отношение на: местоположение, климат, земеделски земи, почвено плодородие, горски фонд, природни забележителности, паркове, резервати, минерални извори, биоразнообразие. За недостатък може да се приеме отдалечеността от летища и пристанища.

Посочените разнообразни природни ресурси и дадености в своята комплексност имат значителен потенциал за устойчиво социално-икономическо развитие на областта.

3. Демография

Демографските процеси в област Ловеч не се различават от общите за страната и се характеризират с отрицателен прираст, влошена възрастова структура и загуба на човешки ресурси. За периода 2005 – 2010 г. в рамките на цялата страна се наблюдава спад на населението с -2,78%. Той е по-значителен в Северозападен район (-7,74%), като изменението в област Ловеч (-7,07%) е под средното ниво за района, но значително по-голямо от средното за страната. Основните фактори, влияещи на демографските процеси са отрицателният естествен прираст, вътрешната и външна миграция.

Съотношение градско/селско население към 31.12.2010 г.

	2005 година				2010 година			
	Население общо	Градско	% градско население	Селско	Население общо	Градско	% градско население	Селско
България	7718750	5416564	70,17	2302186	7504868	5375069	71,41	2129799
Северозападен район	957947	586482	61,22	371465	886911	554376	62,50	332535
Област Ловеч	159214	97018	60.94	62196	147957	91857	62,08	56100
Община Априлци	3788	3377	89.15	411	3451	3121	90.43	330
Община Летница	5392	3829	71.01	1563	4906	3577	73.30	1329
Община Ловеч	57160	40824	71.42	16336	52308	37843	72.91	14456
Община Луковит	20371	9754	47.88	10647	19100	9535	49.92	9565
Община	22715	10954	48.22	11761	21680	10429	48.10	11251

Тетевен								
Община Троян	35214	22357	63.49	12857	33194	21723	65.44	11471
Община Угърчин	7869	2983	37.91	4886	6984	2774	39.71	4210
Община Ябланица	6705	2970	44.30	3735	6334	2855	45.07	3479

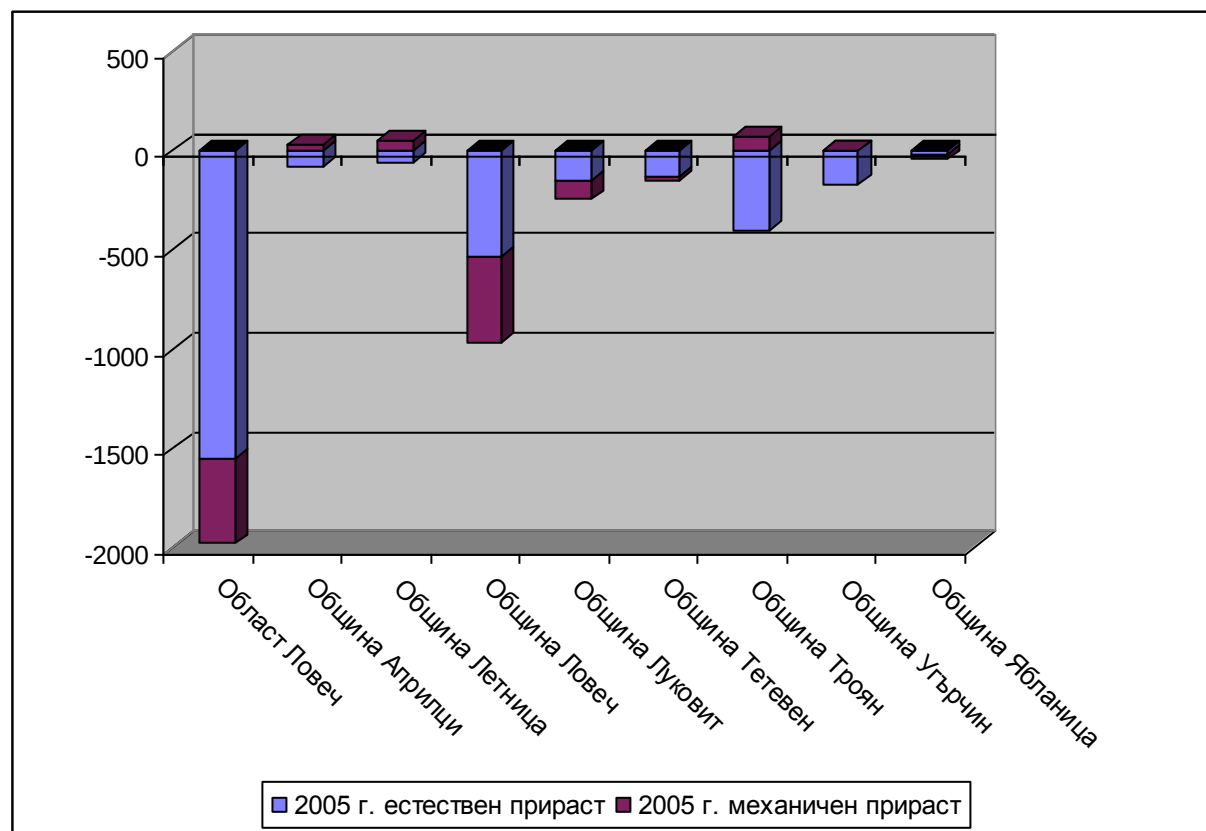
Степента на урбанизация в област Ловеч е по-ниска от средната стойност за страната и за СЗР. Съществуват много големи различия между общините по този показател. В общините Априлци, Летница и Ловеч делът на градското население е по-голям от средните стойности за страната и района, в община Троян – по-висок от средното за района. В останалите 4 общини делът на градското население е под 50% от общото население, като най-ниска степен на урбанизация има община Угърчин – 39,71 %. В същото време се вижда, че степента на урбанизация на 7 от общините през 2010 година е по-голяма от тази през 2005 година. Единствено в община Тетевен има незначителна промяна в обратна посока (от 48,22% на 48,10 %).

Естествено и механично движение на населението в област Ловеч	2005 г.			2009 г.		
	естествен прираст	механичен прираст	общо	естествен прираст	механичен прираст	общо
Област Ловеч	-1551	-425	-1976	-1199	-1122	-2321
Община Априлци	-78	30	-48	-67	30	-37
Община Летница	-62	50	-12	-40	-36	-76
Община Ловеч	-536	-429	-965	-464	-615	-1079
Община Луковит	-153	-94	-247	-101	-150	-251
Община Тетевен	-130	-24	-154	-72	-53	-125
Община Троян	-403	69	-334	-330	-223	-553
Община Угърчин	-170	0	-170	-135	-41	-176
Община Ябланица	-19	-27	-46	10	-34	-24

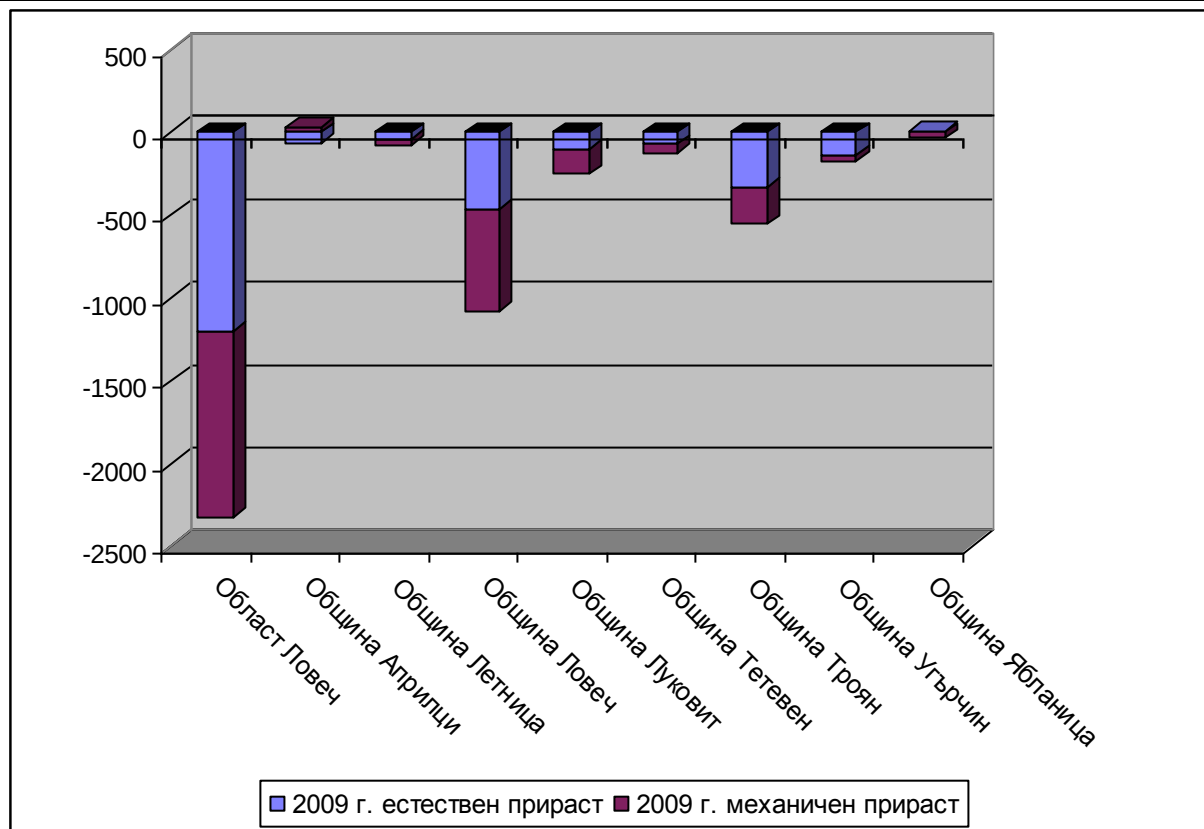
От посочените данни в таблицата се вижда, че темповете на намаляване на населението за областта са ускоряват за периода, но тенденциите при двата компонента – естествен прираст и механично движение – са противоположни.

Отрицателният естествен прираст за областта спада от -9,7 на хиляда за 2005 година на -

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
 7,9 на хиляда през 2009 г., или намалява с 25%. Тази тенденция е валидна за всички общини и дори се появява първият положителен естествен прираст от 1,5 на хиляда в община Ябланица през 2009г. За същия период стойността на механичния прираст остава отрицателна, като се увеличава неколнократно. Положителен механичен прираст за периода се наблюдава само в община Априлци.

Фиг. Естествено и механично движение на населението в област Ловеч за 2005 г.; данни от НСИ

Фиг. Естествено и механично движение на населението в област Ловеч за 2009 г.; данни от НСИ

Нарастването на обема на миграцията е продиктувано от икономически причини и най-вече търсене на работни места. Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с все по-интензивното преразпределение на населението и най-вече струпването му в големите градове за сметка на малките и средни селища. В резултат на механичното изселване допълнително се влошава възрастовата структура на населението във всички общини, което дава негативно отражение върху социално-икономическото развитие на областта. Впечатляващи са данните за община Угърчин, където дялът на населението в трудоспособна възраст е най-нисък.

По отношение на възрастовата структура изменението е малко, но с трайна тенденция на увеличаване на дялът на населението в надтрудоспособна възраст, с нива над средните стойности за страната и за Северозападен район (от 33,0 % дял на населението над 65-годишна възраст през 2005 г. до 34,1% през 2010 г. за област Ловеч, при 25,9% за РБългария).

Демографската ситуация в областта е неблагоприятна. От анализа на показателите, които я характеризират и съпоставката им с тези за страната, произтичат няколко основни извода:

- Следствие на миграцията и демографския срив съществува реален риск от обезлюдяване на малките села и градове, което допълнително влошава социално-икономическото им развитие
- По-високият темп на намаляване на населението от средния за страната, ниската

гъстота и влошаващата се възрастова структура, са пречка за развитие на пазара на труда

- Неравномерното разпределение на населението в общините, съпроводено с голяма разлика и по останалите показатели, поставят в по-неблагоприятно положение някои от тях, които трябва да са обект на целенасочени действия за решаване на проблемите, пряко рефлектиращи върху демографските показатели.

4. Икономическо развитие

Равнището и темповете на развитие на областната икономика продължават да са свързани с последиците от реструктурирането на индустрията и ликвидацията на структуроопределящи предприятия, което оказва отрицателен ефект и върху икономическите различия на местно ниво. В тази връзка трябва да се отчете и влиянието на световната икономическа криза върху икономиката на страната, в частност на Северозападния район и област Ловеч. Към момента на изготвяне на настоящия анализ няма обработени официални данни за 2009 г. и 2010 г., които да покажат влиянието на икономическата криза върху икономиката на област Ловеч.

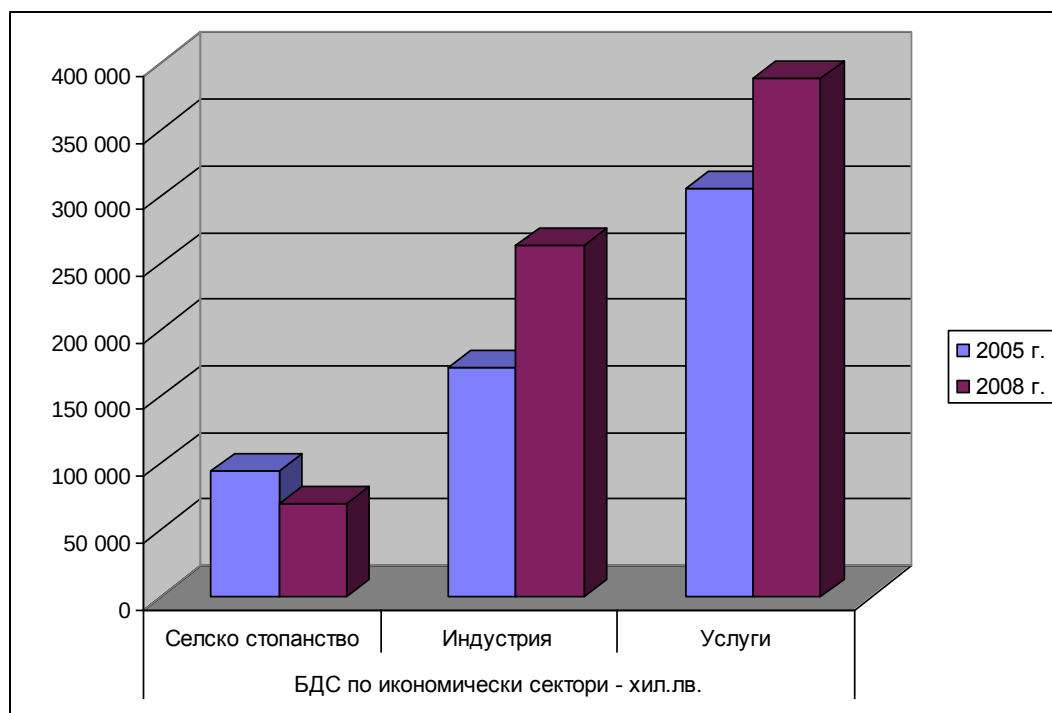
Равнището на икономическото развитие се измерва с показателя Брутен вътрешен продукт /БВП/. Чрез показателя Брутна Добавена Стойност /БДС/ се измерва производителността на икономиката.

Северозападният район, независимо от включването на нови зони с икономически потенциал към неговия обхват, продължава да е на последно място сред районите на ниво NUTS 2 за страната по показателите за БВП и с най-малък принос към съвкупния национален БВП – само 8,29 % в края на 2007г.

Икономическото развитие на област Ловеч по показателите БДС и БВП през 2005г – 2008 г. е следното:

	БДС по икономически сектори - хил.лв.			БДС - хил.лв.	БВП - хил.лв.	БВП на човек - лв.
	Селско стопанство	Индустрия	Услуги			
РБългария 2005 г.	3491175	11157839	23845389	38494403	45483751	5877
Област Ловеч 2005 г.	94 280	171 381	305 976	571 637	694 614	4 336
РБългария 2008 г.	3990180	17557681	36184973	57732834	69295031	9090
Област Ловеч 2008 г.	70 031	263 673	388 619	722 323	879 848	5 624

Брутната добавена стойност за област Ловеч за периода 2005-2008 г. се увеличава с над 150 686 хил. лева, но приноса към националната БДС спада от 1,53% на 1,27%. Таблицата показва промяната в структурата на формиране на БДС, като за периода дялът на селското стопанство намалява от 16,49% на 9,7%; обратна е тенденцията при индустрията – от 29,98% на 36,50% и дялът на услугите остава почти непроменен (2005 г. -53,53%; 2008 г. – 53,80 %).

По произведен БВП на човек от населението област Ловеч е под средното равнище за страната и въпреки неговото увеличение в абсолютна стойност за периода, съотношението към средните стойности за страната се влошава, като през 2005 г. се равнява на 73,78% от националния БВП на човек, а през 2008 г. е 61,87%.

Като цяло в икономическото си развитие област Ловеч следва тенденциите и решава проблеми, аналогични на проблемите в икономическото развитие на страната:

- Неустойчива икономическа среда
- Изоставащо икономическо развитие
- Нарастване на социално-икономическите различия между отделните общини
- Изоставащо прилагане на иновации и ниска конкурентоспособност на икономиката

➤ Ниско качество на работната сила

4.1 Промисленост

Съществуващата техническа инфраструктура, благоприятните природо-климатични условия, наличието на свободни човешки ресурси и суровини, съществуващите традиции в областта на определени индустриални сектори и занаятите, са предпоставки за успешно развитие на индустриалния сектор в областта.

За охарактеризиране профила на област Ловеч спомага отрасловата структура на промишленото производство.

Структура на произведената продукция в промишлеността по подсектори на промишлеността в Ловешка област

	2005 г.	2008 г.
Подсектори /КИД - 2008/	Структура - %	
Общо		100.0
Добивна промишленост	..	0.3
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	22.2	16.0
Производство на текстил, облекло, обувки и други изделия от обработени кожи без косъм; обработка на кожи	5.3	6.3
Производство на дървен материал, хартия, картон и изделия от тях (без мебели); печатна дейност	11.7	10.8
Производство на химични продукти	..	0.9
Производство на лекарствени вещества и продукти	н.д.	..
Производство на изделия от каучук, пластмаси и други неметални минерални суровини	0.5	..
Производство на основни метали и метални изделия, без машини и оборудване	2.4	3.3
Производство на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти	„	..
Производство на електрически съоръжения	5.7	3.0
Производство на машини и оборудване с общо и специално предназначение	10.9	12.5
Производство на превозни средства	0.3	0.4
Производство, неклассифицирано другаде; ремонт и инсталиране на машини и оборудване	12.4	12.7
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	1.7	0.2

Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	н.д.	1.8
---	------	-----

.. - няма данни

Като водещи икономически отрасли за областта се очертават производството на хранителни продукти и напитки; производство на машини и оборудване с общо и специално предназначение; производство на дървен материал, хартия, картон и изделия от тях, печатна дейност.

Производството на мебели е много добре развито в общините Тетевен, Троян и Ловеч. Мебелната промишленост се развива добре на базата на суровини, традиции и предприемчивост на малкия и среден бизнес, като има и няколко големи предприятия със значителни експортни обеми. Голяма част от по-дребните мебелни производители имат утвърдени позиции не само на вътрешния, но и на международния пазар. В Троян е създаден клъстер „Мебели Троян”, който е един от първите в България.

На територията на областта оперират и голям брой малки и средни предприятия от шивашката промишленост, предимно в общините Ловеч и Луковит, които работят основно на ишлеме.

Традиционни за областта са и производствата на машини и оборудване, електроинструменти, велосипеди и др.

В условията на засилена конкуренция и променена пазарна среда, в комбинация с последиците от икономическата криза, след 2008 г. редица фирми свиха или дори прекратиха дейността си, докато други успяха да запазят позициите си или да отчетат значителен растеж.

В класацията Капитал 100 на най-големите български компании, в Топ 100 на най-големите работодатели попадат фирмите Калинел и Месокомбинат Ловеч с ръст на заетите лица през 2010 г. спрямо 2009 г. от съответно +21,03% и 14,49%.

В Топ 50 по рентабилност са включени Златна панега цимент и Калинел; на 12-то място в Топ50 по ръст на приходите е Технокороза, която почти е утроила обема на приходите си за 2010 г. спрямо 2008 г.

Голяма част от фирмите, които имат производствена дейност на територията на област Ловеч, са регистрирани извън нея, което води до непълнота и неточност на статистическата информация.

Обемите на индустриално производство по общини в област Ловеч са както следва:

	2005		2008	
	произведена продукция - хил. лв.	нетни приходи от продажби - хил. лв.	произведена продукция - хил. лв.	нетни приходи от продажби - хил. лв.

Област Ловеч	725 425	741 261	1059587	1041542
Община Априлци	9 249	9 934	21 341	19221
Община Летница	3 775	4 692	9 578	9 819
Община Ловеч	292 487	289 426	400 856	396 682
Община Луковит	20 045	27 466	26 446	24 899
Община Тетевен	53 318	55 989	49 149	48 377
Община Троян	209 756	214 425	287 964	282 662
Община Угърчин	5 566	5 224	8 002	7 712
Община Ябланица	131 229	134 105	256251	252170

Таблица: Продукция на предприятията и подразделения в индустрията (хил. лв.) по данни на НСИ

През 2008 година има нарастване в абсолютна стойност на произведената продукция във всички общини с изключение на община Тетевен, чийто дял в общо произведената продукция в областта спада от 7,35 на 4,64%. Общините Априлци, Летница, Луковит и Угърчин заедно дават 5,33% от произведената промишлена продукция за 2005 г. и 6,17% за 2008 г. и бележат ръст в абсолютни стойности за периода. Продукцията, произведена в община Ябланица нараства за периода 2005-2008 г. почти два пъти, което се дължи на дейността на Златна Панега цимент.

В строителството през 2005 г. са реализирани 5,7% от нетните приходи от продажби за областта (42 219 х.лв.) и 5,28% от произведената продукция (38 276 х.лв.). Най-голям дял строителството има в община Ловеч – съответно 6,8% и 6,54% от продажбите и произведената продукция; следвана от община Ябланица с 8,74% и 6,43%.

През 2008 г. обемите в строителството нарастват неколкостранно в абсолютна стойност, като достигат 8,98% от нетните приходи от продажби за областта (93 573 х.лв.) и 9,77% (103 525 х.лв.) от произведената продукция. Забелязва се изоставане на продажбите спрямо произведената продукция.

В развитието на индустриалния сектор могат да бъдат открити следните проблеми:

- Ниска конкурентност на произвежданата продукция
- Ниска степен на въвеждане на иновации и модернизация
- Висока енергоемкост на производството
- Недостиг на инвестиции
- Влошена структура на работната сила
- Ниско заплащане и липса на мотивация на персонала
- Недостатъчен опит на международните пазари

За успешното развитие на промишлеността в област Ловеч могат да се използват възможностите за финансиране по ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013 г.” за технологична модернизация на производството, внедряване на иновативни продукти, процеси и технологии; въвеждане на международно признати стандарти за качество и системи за управление в предприятията, намаляване на енергийната консумация и използване на ВЕИ, както и за обучение на персонала по ОП „Развитие на човешките ресурси”.

Наличието на свободни терени и сгради, митнически бюра, газификация и не на последно място усилията на местните власти да подпомагат развитието на бизнеса, са предпоставки за повишаване на инвеститорския интерес към областта.

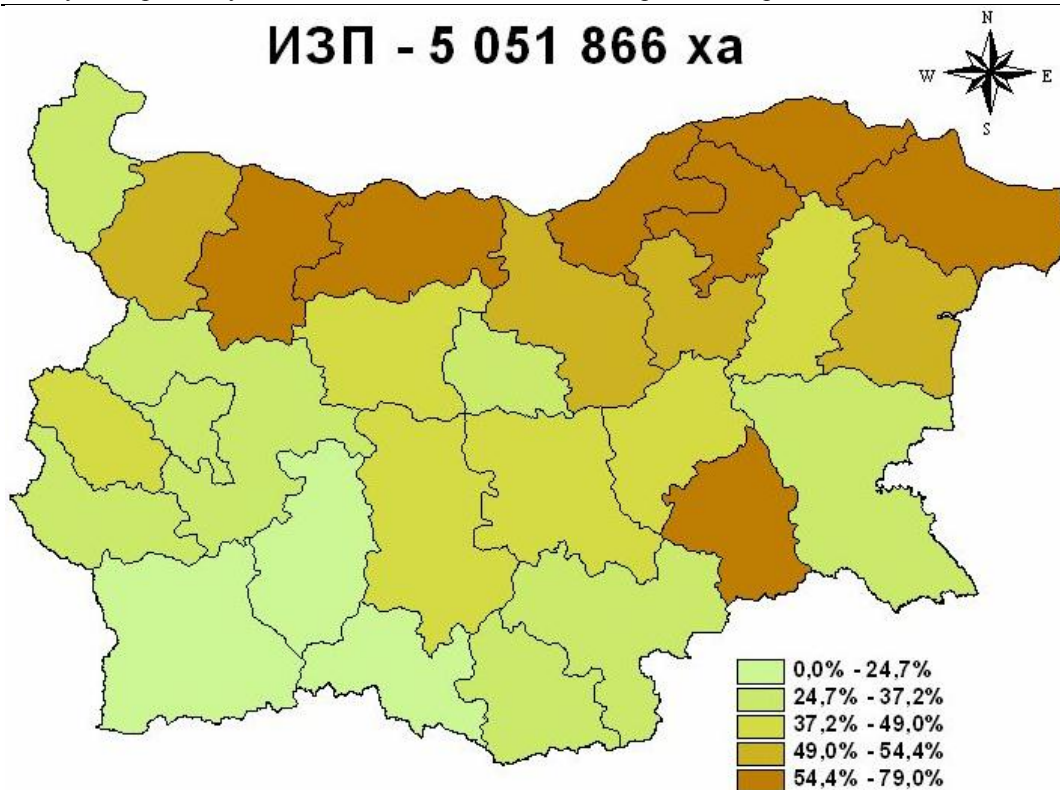
Общините, в които безработицата е 50 на сто по-висока от средната за страната в предходната година, ползват данъчни преференции на основание чл.60, ал.1 и 2 от ЗКПО. На територията на област Ловеч това са общините Летница, Луковит, Тетевен, Угърчин и Ябланица.

4.2 Аграрен сектор

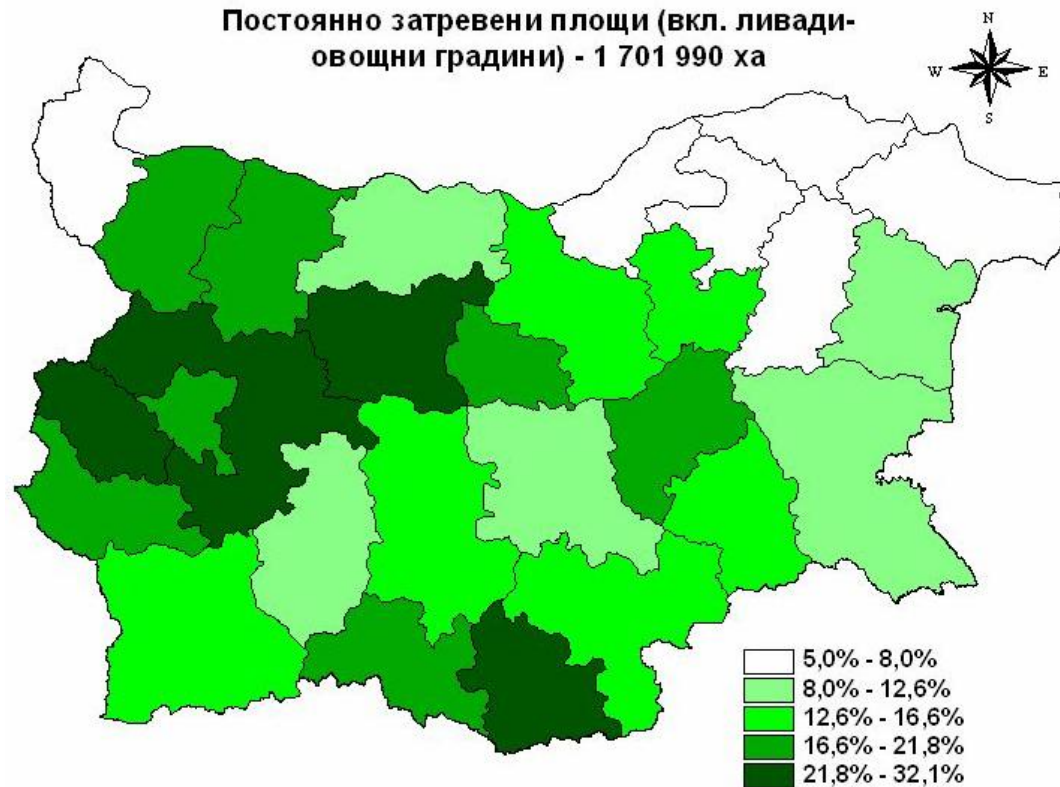
Селското стопанство е изключително важен отрасъл на българската икономика, който през последните години формира положително външнотърговско салдо. За периода на членство на България в ЕС износът на селскостопански стоки отбелязва стабилен темп на нарастване. Селското стопанство изпълнява основни функции, заложи в европейската секторна политика - осигуряване на продоволствена сигурност на населението (жизнеспособно производство на храни), поддържане на заетост и постигане на балансирано териториално развитие.

Различията в природо-климатичните условия, почвите и релефа на територията на област Ловеч определят различната структура на селското стопанство в отделните общини. Относителният дял на използваната земеделска площ (ИЗП) е сравнително нисък поради планинския и полупланински релеф, който заема около 2/3 от общата площ на областта. По същата причина сравнително голям е относителният дял на постоянно затревените площи (вкл. ливади-овощни градини).

ИЗП - 5 051 866 ха

Постоянно затревени площи (вкл. ливади- овощни градини) - 1 701 990 ха

(Източник: МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ)

Земеделска земя в област Ловеч по баланс за 2010 г е 1 918 307,16 дка, от които използваната земеделска площ е 1 281 215,83 дка. За периода 2007 – 2010 г. земеделската земя намалява, като някои от причините са самозалесяване и промяна на предназначението. Наблюдава се положителна тенденция на увеличаване на относителния дял на използваната земеделска площ от 1 199 363 дка през 2007 г. на 1 281 215 дка през 2009 г. Пасищата, мерите, ливадите и всички трайно затревени площи са обект на засилен интерес от страна на животновъдите. Ежегодно се почистват все по-големи площи с цел да се възстанови продуктивността им. Повишава се и интереса към площите, попадащи в обхвата на „Централен Балкан” от страна на овцевъди и козевъди.

Селскостопанското производство в областта се осъществява от земеделски производители - арендатори, наематели, кооперации и ползватели на земеделска земя, регистрирани по Наредба №3/29.01.1999 год. за създаване и поддържане на Регистър на земеделските производители.

Година	Брой регистрирани ЗП в област Ловеч
2007	1007
2008	1204
2009	1217
2010	922

През месец септември – ноември 2010 се извърши преброяване на земеделски стопанства, като за втори път е съгласно изискванията на Евростат. При анкетирането са получени следните резултати:

- 3427 стопанства са ликвидирани
- 2212 не покриват критериите за стопанство,
- 10 125 са работещи стопанства, от които:
 - 9995 бр. са стопанства на физически лица
 - 130 бр. са стопанства на юридически лица

4.2.1 Растениевъдство

В Ловешка област се отглеждат основно зърнено – житни и технически култури. За периода 2007-2010 г. се увеличава общата площ на засетите основни земеделски култури, като през стопанската 2010/2011 г. тя е 492 562 дка, от които пшеницата заема водещо място - 39%, следвана от слънчогледа - 25% и царевицата - 20%. Най-голям дял от засетите с пшеница площи

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г. се пада на община Ловеч, като за периода той е около 47%, следвана от община Луковит – 20% и община Летница – 17%. Предвид планинския характер на релефа в община Априлци не се засаждат площи с основните земеделски култури, а в общините Тетевен и Троян те са незначителни.

Добрата реализация на пазара на маслодайната рапица през последните години наложи трайна тенденция към увеличаване на площите. За стопанската 2010/ 2011 г. са засети 46 501 дка, 2,5 пъти повече в сравнение с 2009 г /17 579 дка/, основно в общините Летница и Ловеч. Рапицата достигна 10% от общата площ на засетите култури в областта.

Пшеницата ще остане основна полска култура поради добрите почвено-климатични условия, добрата наситеност с подходяща механизация в стопанствата и развития пазар. Ечемикът остава подценена и недостатъчно застъпена култура. При него не се търси възможност за разнообразяване на площите с въвеждане в производство на пивоварни сортове двуреден ечемик. Тенденцията е за нарастване на площите с рапица и в бъдеще, което при липсващо адекватно товане ще влоши хранителния режим на почвите. От пролетните култури основната култура е слънчогледа, който подобно на пшеницата има развит пазар и устойчиви цени, а арендните стопанства имат необходимата техника и ноу-хау за неговото отглеждане. Площите с царевица намаляват, като преобладават ранните хибриди, които обаче са с по-ниска добивност. Основният проблем е невъзможността да се осигури напояване в критичните фази поради разрушената поливна инфраструктура. Продължават да намаляват площите с овес, а цвеклото практически не се отглежда.

Оптимистични са прогнозите по отношение на разработване на пустеещи площи и това е продиктувано от възможността за усвояване на евросубсидии. Друга положителна тенденция е увеличаване на броя на арендните и наемните договори, както и обхванатата площ. По този начин намаляват случаите на неправомерно ползване на земеделска земя и като косвен ефект устойчиво се увеличава стойността на рентните плащания.

Получените средни добиви нарастват в резултат на по-добра обработка, подобрени сортове и прилагане на агротехнически мероприятия

Засети площи с основни земеделски култури / дка/

Култура	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Пшеница	195 522	166 940	213 598	206 698
Ечемик	30 472	28 745	36 248	36 857
Царевица	55 965	68 386	72 118	71 247
Слънчоглед	93 925	117 200	112 963	116 380

Средни добива-кг/дка

Култура	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Пшеница	166	372	317	336
Ечемик	188	396	322	322
Царевица	162	268	457	522
Слънчоглед	76	146	202	203

Ниските добиви през 2007 година се дължат на изключително неблагоприятните природо-климатични условия.

4.2.2 Трайни насаждения

За периода 2007 – 2010 г. площите с трайни насаждения в областта намаляват от 50 923 дка през 2007 г. на 37 454 дка през 2010 г. Сред тях най-голям дял имат сливите – 56,8%; винените лозя – 26,33%; праскови – 5,45%; малини – 3,78% и череши – 3,15%. През 2010 г. са реколтирани 63,43% от трайните насаждения или 23 756 дка, като особено нисък е делът при малини, виноно грозде и вишни - по-малко от 1/3 от площите.

Продължава тенденцията на нарастване на площите с млади овощни насаждения, което е свързано с мерките по ПРСР 2007-2013 г., като основна роля имат инвестиционните проекти по I-ва Ос. Поради изградената мрежа от изкупвачи трайно се повишава делът на ягодоплодните култури – ягоди, малини и къпини. Други широко разпространени култури са праскови, череши и сливи, останалите овощни видове се отглеждат ограничено. Интересна е тенденцията да се възстановяват стари плододаващи овощни градини, предимно сливови, поради възможността да се получат допълнителни агроекологични плащания.

Ловешка област не е типичен лозарски район, поради което няма сериозен интерес към лозарството. Състоянието на старите лозови масиви ежегодно се влошава, а немалка част от тях са изоставени. Няма изявен интерес за засаждане на нови винени лозя или за засаждане на десертни сортове по мярката за конверсия.

През 2010 г. площите със зеленчуци заемат 3 559,1 дка, семейните градини – 2 702,2 дка.; поливните площи - 6 708,9 дка, от които напоявани 4964,0 дка и биологично отглежданите култури - 2370,0 дка.

Възможностите, предоставяни по линия на Общата селскостопанска политика на ЕС, имат важна роля за развитието на отрасъла, в това число и директните плащания от ДФ „Земеделие”.

За подпомагане на земеделските производители в област Ловеч за периода 2007-2010 г. по линия

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
на директни плащания са изплатени както следва:

ОБЩИНИ	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Априлци	160 812.08	93 589.09	132 601.42	79 274.78
Летница	170 792.04	211 360.41	342 246.07	342 656.40
Ловеч	1 926 627.15	2 041 941.61	2 701 613.89	2 443 394.87
Луковит	834 048.27	835 997.71	1 409 940.58	1 445 612.30
Тетевен	583 592.34	267 106.24	574 154.08	251 290.56
Троян	1 309 416.28	1 135 817.85	1 690 587.51	1 416 056.45
Угърчин	755 420.95	810 397.48	1 225 608.30	1 213 412.01
Ябланица	470 675.40	337 765.50	407 424.60	358 649.20
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	6 213 391.51	5 735 983.89	8 486 185.45	7 552 356.57

Таблица: Директни плащания на земеделските производители в област Ловеч за периода 2007-2010 г. в лв.

4.2.3 Животновъдство

Развитието на животновъдството е предпоставка за развитие на месо и млекопреработвателната промишленост. Броят на отглежданите животни намалява рязко през 2008 г. и 2009 г. спрямо 2007 г., в резултат на неблагоприятната в климатично отношение 2007 г. и лошите добиви в земеделието, но през 2010 г. се наблюдава ръст, дори броят на отглежданите крави нараства от 5833 през 2007 г. на 6568 през 2010 г. или с 12,6%. Броят на отглежданите свине и птици през 2010 г. е възстановен на нивата от 2007 г., въпреки резкия спад съответно с 36,1% и 25,3% през 2009 г. Общият брой на отглежданите овце също се възстановява до нивото от 2007г., но броят на овцете майки и козите майки остава значително по-нисък спрямо 2007 г. – съответно с 11,2% и 32,9%.

Таблица: Брой селскостопански животни по видове 2010 г.

община	говеда общо	в т.ч. крав и	бив оли общ о	в т.ч. бив оли ци	овце общо	ов. майки	кози общо	кози майки	свине	св. май ки	птици общо хил.б р	кок.нос ачки хил. бр	бройл ери хил. бр	пч. Семей ства
Априлци	237	173	0	0	3960	3339	581	478	42	0	5.023	4.938	0	544
Летница	711	377	14	14	2479	2108	193	135	145	17	5.8	5.4	0	1366
Ловеч	2816	1852	88	63	7183	5805	5128	4529	8548	879	182.19	108.4	0.023	7887
Луковит	1922	1220	141	60	4709	4002	3766	3040	90	5	17.079	15	0	3005
Тетевен	1037	598	39	16	9124	6459	1990	1484	407	17	11.637	10	0	1268
Троян	3225	1471	10	10	8981	7702	2667	2402	1062	112	87.088	17.5	69.9	2749
Угърчин	770	530	4	2	4696	3906	1291	1179	4574	439	9.716	7.01	0.08	2431
Яблани	457	347	23	14	2809	2629	1024	1004	257	20	7.676	6.3	0.059	1706

ца														
общо	11175	6568	319	179	43941	35950	16640	14251	15125	1489	326.21	174.548	70.062	20956

След влизането на РБългария в ЕС все повече земеделски производители се насочват към категоризиране на фермите и подобряване качеството на млякото. Категоризираните ферми в област Ловеч са както следва:

	Към 03.01.2010 год.		Към 03.01.2011 год.	
Категоризирани млечни ферми	Бр.ферми	Бр.животни	Бр.ферми	Бр.животни
I група	30	1853	37	1999
II група	19	225	16	227
III група	1706	4722	1326	3526
Свинеферми (с над 20 бр. животни)			42	
Овцеферми (с над 50 бр.животни)			95	

Във връзка с изискванията, които наложи системата за млечни квоти, както и измененията в Наредба №44 за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти, се очаква намаляване на броя на млекодобивните стопанства и увеличаване на капацитета им.

Ако малките производители с по една, две крави не покрият изискванията на ЕС и след гратисния две годишен период, ще се наложи да ликвидират своите стопанства. Въвеждането на пазар на млечните квоти в България е важен момент за развитието на животновъдството. Съществува опасност Европейската комисия да замрази квотите в държавния млечен резерв, което ще доведе до масови фалити. Наблюдава се увеличение на отглежданите крави – месодайно направление. Прогнозира се увеличение на овцете и козите в стопанства с 100 и повече животни и намаляване броя на стопанствата които отглеждат до 50 бр. животни.

Налице е тенденция в развитието на пчеларството, за което решаваща роля има и Националната програма по пчеларство. За периода 2008-2010 г. по нея в област Ловеч е изплатена финансова помощ в размер на 135 488,32 лв. По общини сумите са: Летница – 22 216,56 лв.; Ловеч – 66 368,34 лв.; Луковит – 10589,30 лв.; Троян – 25 738,50 лв. и Угърчин – 10 575,62 лв. , а в общините Априлци, Тетевен и Ябланица не е изплащана финансова помощ по тази програма.

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
Важна роля за опазване на генетичния фонд, подобряване и създаване на нови породи и сортове има Института за планинско земеделие и животновъдство – гр. Троян, който със своите научни изследвания подпомага развитието на селското стопанство.

4.3 Горско стопанство

Горският фонд в областта обхваща 1581090 дка., което е 40 % от територията на областта при 33 % средно за страната.

Горите в област Ловеч попадат в териториалния обхват на Регионална дирекция по горите (РДГ) – Ловеч. Държавния горски фонд (ДГФ) се стопанисва от осем Държавни горски стопанства и едно Държавно ловно стопанство. Общинските горски фондове (ОГФ) се стопанисват от осемте общини, а горите частна собственост - от над 20 хиляди наследници и собственици.

Общата площ на горите в област Ловеч е 160616 ха, от които ДГФ- 77359 ха – 48%; ОГФ – 24771 ха – 15%; частни физ. лица – 51138 ха – 32%; частни юридически лица – 1867 ха – 1%; религиозни – 1586 ха – 1% и гори върху ССФ (временно стопанисвани от общините)– ха – 3%.

Годишното ползване по лесоустройствен проект (ЛУП) е 338502 м³ лежаща маса без вършина.

94% от горския фонд е залесен – 151518 ха; като средната възраст е 60 г.; средна пълнота – 0,73; среден бонитет – 3,08; общ запас – 25 525 441 м³; ср. запас на ха – 168 м³; ср. годишен прираст на ха – 3,8 м³.

Преобладават широколистни високостъблени гори - 72277 ха (45%), следвани от издънкови гори за превръщане в семенни – 48678 ха (31%), иглолистни гори - 200076 ха (12%) и нискостъблени гори - 19583 ха (12%).

Преобладаващ широколистен вид е букът (28%), следван от дъбове (благун, зимен дъб, космат дъб, червен дъб – 15 %), цер (14%), акация (8%), топола (2%) и др. От иглолистните видове основно се срещат бял бор (7%) и черен бор (4%), смърч и ела.

Освен изброените дървесни видове още се срещат – габър, ясен, явор, липа, орех, бреза, трепетлика, дива череша, брекина и др.

Общият дървесен запас на област Ловеч възлиза на 25525441 м³, от който:

1. Иглолистни гори – 5399745 м³
2. Широколистни високостъблени – 13730004 м³
3. Издънкови за превръщане – 5593207 м³
4. Нискостъблени гори – 807571 м³

РУГ-Ловеч осъществява контрол върху дейностите по управление и стопанисване на горите от всички видове собственост.

Санитарното състояние на горите е функция от променящите се климатични условия и развитието на болести и вредители по дървесната растителност, както и повредите от абиотични фактори. За област Ловеч то е на средно до добро ниво.

Преобладаващият дивеч за района на област Ловеч е благороден елен, сърна, дива свиня, заек, фазан, яребица и др. От прелетният дивеч се срещат пъдпъдък, гургулица, бекаси, бекасини, водоплаващи патици и гъски. Хищниците са представени от кафява мечка, вълк, чакал, лисица, дива котка и др.

Във вътрешните водоеми и реки в района на област Ловеч основните видове риба са: балканска и дъгова пъстърва, черна и бяла мряна, шаран – див и благороден, сом, костур, бяла риба, каракуда, червеноперка, речен кефал, скобар, щука, уклея, распер, толстолоб, бял амур.

Страничните ползвания от горския фонд са свързани със събирането на билки и плодове, както и пашата на домашни животни. Многообразието на природните дадености в района са предпоставка за развитието на:

- лечебни растения - жълт кантарион, мащерка, мента, липа, различни видове папрати – волски език и др., бял и жълт равнец и др.
- горски плодове - къпина, малина, шипка, черна и червена боровинка, мечо грозде, трънка, орех, лешници и др.
- диворастващи гъби – манатарка, пачи крак, челядинка, печурки, сърнела, бука гъба и др.

Богатството и многообразието на растителния и животински свят на територията на област Ловеч предопределя обособяването на много, различни и уникални съобщества на флората и фауната, което предопределя и създаването на значителен по брой и площ защитени природни територии с цел запазването на биологичното разнообразие, генетичния фонд и редките, често вписани в “Червената книга” на България видове.

4.4 Пазарна инфраструктура /пазар, търговия, услуги/

Реализираните обеми в търговията на дребно в област Ловеч за периода 2005-2009 г. се увеличават с 147,7%, при което се наблюдава съществена промяна в структурата на продажбите. Делът на храни, напитки и тютюневи изделия се увеличава от 24,31% на 34,64%, което е отражение и на промяната в ценообразуването на акцизните стоки.

Групи стоки	2005 г.	2008 г.	Ръст %
Продажби на дребно общо (хл.лв.)	149 000	220 066	147,69
Храни, напитки и тютюневи изделия (хл.лв.)	36 229	76 231	210,41
Нехранителни стоки (хл.лв.)	112 771	143 835	127,55

Изградени са обекти на няколко големи търговски вериги – Била, Пикадили, Пени маркет, Лидл и Техномаркет.

Добре развита е мрежата от финансови институции, които предоставят качествени и разнообразни услуги на бизнеса и гражданите.

4.5 Туризъм

Съществуващите природни дадености, исторически и културни обекти на територията на област Ловеч създават предпоставки за успешното развитие на туризма. Наличието на минерални извори, ловни стопанства, природни резервати, пещери, исторически и културни обекти обуславят разнообразяването на предлаганите туристически услуги и развитието на алтернативни видове туризъм – СПА, ловен, еко, конферентен и т.н.

Туризмът се утвърди като допълнителен източник на доходи и заетост във всички общини на област Ловеч. Общините Априлци, Тетевен и Троян (в състава на която е и планински туристически комплект „Беклемето”), които обхващат територии от Стара планина, включително и от Национален парк „Централен Балкан”, в последните години се наложиха като привлекателни туристически дестинации.

В резултат на сътрудничеството и инициативността на бизнеса и неправителствените организации е факт разширяване и обновяване на легловата база, разширяване на предлаганите туристически продукти и услуги във всички общини. С усилията на местните и централни власти е подобрен достъпът до туристическите обекти, извършени са необходимите подобрения на техническата инфраструктура и комуникациите.

Същевременно с това нараства броят на фирмите-туроператори, които включват обекти от област Ловеч в предлаганите от тях дестинации и туристически пакети.

Развитието на туризма за област Ловеч до 2010 г. може да се характеризира със следните данни:

Община	Средства за подслон	Легла	Реализирани нощувки	В т.ч. Чужденци	Пренощували лица	В т.ч. Чужденци
Априлци						
Летница						
Ловеч						
Луковит	3	204	50833	16232		
Тетевен	14	1182	43628	1745	40758	1630
Троян						
Угърчин						
Ябланица						

Видове средства за подслон по общини в област Ловеч 2010 г.

	Средства за подслон					
	Хотели	Легла	Хижи	Легла	Други	Легла
Априлци						
Летница						
Ловеч						
Луковит	3	204				
Тетевен	10	878	3	254	1	50
Троян	15	927			1	22
Угърчин						
Ябланица						

	Места за краткосрочно настаняване	Легла	Реализирани нощувки	В т.ч. чужденци	Пренощували лица	В т.ч. Чужденци
Априлци	102	1378	77973	6831		
Летница						
Ловеч	10	853	17868			
Луковит	3	204				
Тетевен	116	1310	3845	154	3098	123
Троян	215	2264	55603	3890	41705	2930
Угърчин						
Ябланица						

	Места за краткосрочно настаняване - по видове					
--	---	--	--	--	--	--

	Почивни домове	Легла	Семейни хотели	Легла	Къщи и самост.стаи	Легла - общо
Априлци						
Летница						
Ловеч						
Луковит						
Тетевен	2	118	15	458	98	734
Троян	9	332	14	450	782	
Угърчин						
Ябланица						

*В местата за краткосрочно настаняване се включват почивни станции, семейни хотели, къщи и самостоятелни стаи

**Средства за подслон – хотели, хижи, други (вилни селища, къмпинги)

Нарастването на легловата база не е съпроводено с очакваното рязко нарастване на потока от туристи и приходите в отрасъла. Анализът на наличните данни показва ниска използваемост на легловата база, съпроводена с ниска ефективност. Отражение за влошените икономически резултати в отрасъла оказва и икономическата и финансова криза.

С въвеждането на туристически данък от 2011 г. се очаква увеличаване на приходите в общинските бюджети, което ще даде възможност за инвестиции в отрасъла.

За постигане на по-добри икономически резултати е необходимо насочване на усилията към пълноценно и целогодишно използване на легловата база, подобряване на разнообразието и качеството на услугите, повишаване квалификацията на персонала и целенасочен маркетинг.

4.6 Иновации и модернизация

За периода 2006 – 2008 год. разходите за придобиване на ДМА нарастват със 175%. През 2006 година най-висок относителен дял в направените разходи за придобиване на ДМА спрямо общите за областта има община Ловеч - 47,45 %, който през следващите две години намалява. Малко над 90 % от инвестициите са реализирани в частния сектор. За 2008 година най-големи разходи са направени за машини, оборудване и транспортни средства – 47,22 %; сгради, строителни съоръжения и конструкции - 42,47 %; придобиване на земя – 5,54 %. Най-голям ръст за периода бележат разходите за машини, оборудване и транспортни средства, които нарастват почти двойно.

Разходи за придобиване на ДМА (в хил.лв.)

	2006	2007	2008
--	------	------	------

ЛОВЕШКА ОБЛАСТ			
Общо	148 273	215 861	260 492
Земя	12 901	6 478	13 431
Сгради, строителни съоръжения и конструкции	59 001	80 174	100 840
Машини, оборудване и транспортни средства	68 361	115 227	131 194
в т. ч. вносни	13 228	18 852	29 020
Други разходи	8 010	13 982	15 027
ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР			
Общо	12 279	22 544	20 505
Земя	154	752	16
Сгради, строителни съоръжения и конструкции	8 948	14 285	13 541
Машини, оборудване и транспортни средства	2 193	3 626	2 697
в т. ч. вносни	972	409	858
Други разходи	984	3 881	4 251
ЧАСТЕН СЕКТОР			
Общо	135 994	193 317	239 987
Земя	12 747	5 726	13 415
Сгради, строителни съоръжения и конструкции	50 053	65 889	87 299
Машини, оборудване и транспортни средства	66 168	111 601	128 497
в т. ч. вносни	12 256	18 443	28 162
Други разходи	7 026	10 101	10 776

Източник: ТСБ – Ловеч, 2009

За периода най-високо увеличение на разходите за придобиване на ДМА се наблюдава в икономическа дейност „Производство на хартия и картон, издателска дейност” – 282,13 % и дейност „Здравеопазване и социални дейности” – 216,12 %. За 2008 година дейностите с най-голям дял в направените общи разходи за придобиване на ДМА са „Производство на продукти от други неметални минерални суровини” (15,76 %), следвана от дейности „Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинство” (12,21 %), „Транспорт, складиране и съобщения” (8,59 %), „Преработваща промишленост” (8,33 %) и „Хотели и ресторанти” (8,27 %).

Значителни инвестиции през последните 3 години са направени във фирмите "Титан Златна Панега", „Месокомбинат Ловеч”, „Спарки елтос”, „Калинел”, „Технокороза”, "Никром-Тръбна мебел", "Актавис", "Софарма", "Литекс комерс”, „Рико стил”, „Уолтопия” и др.

За периода 2007-2010 г. в област Ловеч за модернизация и реконструкция са изплатени 20 837 259,23 лв. по 64 проекта по програма САПАРД.

За подпомагане на икономическото развитие на област Ловеч и за реализиране на заложените в областната стратегия и общинските планове мерки са разработени и реализирани

4.7 Преки чуждестранни инвестиции

През 2008 година по реализирани преки чуждестранни инвестиции Северозападен район заема последно място от шестте района за планиране с 500 961 хил.евро преки чуждестранни инвестиции или 2,61 % от всичките за страната.

Спрямо областите от СЗР, област Ловеч е на трето място (след област Плевен и област Враца) с общо реализирани преки чуждестранни инвестиции от 104 205.6 хил. евро, което съставлява 20,80 % от общите за района.

Качеството на човешките ресурси и относително ниските средни месечни работни заплати все още са основните стимули за чуждестранните инвеститори. Освен това инвеститорите предпочитат да инвестират в региони с по-добре развита инфраструктура, квалифицирани човешки ресурси и с по-удобен транспортен достъп (летища, пристанища, гранични митници).

Преки чуждестранни инвестиции с натрупване в нефинансовите предприятия (в хил. евро) към 31.12.2008 година

Статистически райони	2007	2008	% на нарастване
Общо за страната	15167125.4	19185002.9	26,49
Северозападен район	425802.2	500961.1	17,65
Ловеч	79555.4	104205.6	30,98

Източник: НСИ (Районите, областите и общините в България, 2008)

5. Социална сфера

5.1 Доходи

Наблюденията върху доходите на домакинствата и на човек в област Ловеч за периода 2005 – 2009 г. показват увеличение, но остават по-ниски от средните стойности за страната. Доходите на едно домакинство се запазват на равнище от едва 74% от средните стойности за страната, а по отношение доходите на човек се наблюдава значителен темп на изоставане - през

Въпреки значителното нарастване в абсолютна стойност, не се наблюдават големи различия по отношение на структурата. Най-голямо увеличение имаме по отношение на доходите от работна заплата, които са и основен източник, следвани от доходите от пенсии. Приносът на доходите от работна заплата обаче остават по-ниски от средното за страната (52,2% за 2009 г.), докато приносът на доходите от пенсии е по-висок от средното за страната (27,6% за 2009 г.), което е следствие от демографските процеси в областта.

Общ доход и други средства на домакинствата по източници в Ловешка област / относителен дял/	2005 г.	2009 г.
Общ доход	100.0	100,0
Работна заплата	33.6	48.5
Извън работната заплата	4.0	3.1
От предприемачество	8.6	10.2
От собственост	0.1	0.7
Обезщетения на безработни	0.1	0.8
Пенсии	24.0	29.4
Семейни добавки за деца	0.7	1.0
Други социални помощи	1.8	1.8
От домашно стопанство	19.7	-
Регулярни трансфери от други домакинства		0.8
От продажба на имущество	0.9	0.9
Други приходи	6.5	2.7

Средната работна заплата нараства за периода 2005 – 2009 г. със 165%, но остава по-ниска от средната за страната и темповете на увеличение са по-ниски. През 2005 г. средната заплата в областта е 84,7% от средната за страната, докато през 2009 г. е вече само 76,5%. В община Ябланица средните стойности са над средните на национално ниво – 124% през 2005 г., но разликата намалява до 111% през 2009 г.

През 2005 г. най-ниски са заплатите в общините Априлци и Угърчин – съответно 69% и 67% от средните за страната, но през 2009 г. са изместени от общините Тетевен и Летница с 63% и 61% съответно.

Заплатите в общественния сектор са по-високи от заплатите в частния сектор – с 19,10% през 2005 г. и 24,81 % през 2009 г. Най-ниска е средната работна заплата в общините Априлци и Угърчин, а най-висока в общините Ябланица, Ловеч и Троян. Средната работна заплата в частния сектор в община Ябланица е по-висока от средната за областта с 83,6% през 2005 г. и с 70,0%

	2005 г.			2009 г.		
	Общо	Обществ ен сектор	Частен сектор	Общо	Обществ ен сектор	Частен сектор
Р БЪЛГАРИЯ	4 064	4 711	3 418	7 464	8 426	6 502
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	3 445	4 103	3 170	5 715	7 133	5 166
ОБЩИНА АПРИЛЦИ	2 813	3 747	2 227	4 821	6 611	4 047
ОБЩИНА ЛЕТНИЦА	2 914	2 949	2 873	4 566	5 874	3 939
ОБЩИНА ЛОВЕЧ	3 520	4 602	3 022	6 213	7 705	5 579
ОБЩИНА ЛУКОВИТ	2 931	3 596	2 478	5 488	6 766	4 651
ОБЩИНА ТЕТЕВЕН	3 233	3 795	2 936	4 733	6 473	3 807
ОБЩИНА ТРОЯН	3 469	4 011	3 352	5 251	6 974	4 871
ОБЩИНА УГЪРЧИН	2 726	3 229	1 988	4 795	5 711	4 039
ОБЩИНА ЯБЛАНИЦА	5 123	3 230	5 820	8 312	6 345	8 784

Анализът на данните за разходите на домакинствата показва, че делът на потребителските разходи намалява от 87.2 % през 2005 г. на 83,4 % през 2009 г. Най-голяма част от потребителските разходи са разходите за храна и безалкохолни напитки. След тях се нареждат разходите за жилища, вода, електроенергия и горива за битови нужди, чиято тежест в микса на разходите намалява вследствие на икономии в домакинствата и в противовес на покачването на цените. През 2005 година цената на 1 куб.м.вода за битови абонати е 1,04 лв, докато през 2009 година е увеличена с 52% и е 1,56 лв.

ОБЩ РАЗХОД НА ДОМАКИНСТВАТА ПО ГРУПИ РАЗХОДИ В ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	2005 г.	2009 г.
Потребителски общ разходи	87.2	83.4
Храна и безалкохолни напитки	41.1	38.8
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	3.6	4.2
Облекло и обувки	2.7	1.6
Жилища, вода, електроенергия и горива за битови нужди	15.8	14.4
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	2.9	2.3
Здравеопазване	4.7	4.5
Транспорт	4.7	5.6
Съобщения	5.6	5.6
Свободно време, културен отдик и образование	2.8	3.3
Разнообразни стоки и услуги	3.3	3.1
Данъци	3.0	5.2
Домашно стопанство	3.9	-
Социални осигуровки	-	3.4
Регулярни трансфери към други домакинства	-	4.9
Други разходи	5.9	3.0

Друг показател за нивото на жизнения стандарт на населението е жилищната осигуреност. За област Ловеч средният брой жилища на 1000 човека е далеч над средните стойности за страната и нараства, но това отразява демографските процеси, а не интензивно строителство на нови жилища. Средният брой лица на едно жилище е далеч под средните стойности за страната, като в общините Априлци и Угърчин клони към 1.

	2005 г.			2008 г.		
	Общо	Жилища на 1000 човека от населението	Среден брой лица на едно жилище	Общо	Жилища на 1000 човека от населението	Среден брой лица на едно жилище
РБългария	3715890	481	2.08	3767081	495	2.02
Ловешка област	96 437	606	1.65	96 731	630	1.59
Община Априлци	3 360	887	1.13	3 383	942	1.06
Община Летница	2 748	510	1.96	2 748	531	1.88
Община Ловеч	32 669	572	1.75	32 663	598	1.67
Община Луковит	11 342	557	1.80	11 343	575	1.74
Община Тетевен	12 384	545	1.83	12 505	565	1.77
Община Троян	22 528	640	1.56	22 675	660	1.52
Община Угърчин	6 765	860	1.16	6 765	920	1.09
Община Ябланица	4 641	692	1.44	4 649	721	1.39

За периода 2005 – 2010 г. в област Ловеч делът на жилищата в градовете остава под 50%, като промяната е несъществена – от 49,22% на 49,28%. Тези стойности са под средните за СЗР, които се променят от 52,46% на 52,71%, и за страната - 62,83% през 2005 г. и 63,94% през 2010 г.

5.2 Заетост и безработица

Броят на заетите лица в областта за периода 2005-2009 г. намалява с 8,92%, докато в национален мащаб заетите лица се увеличават с 4,17%. Промяната е по-осезателна при заетите в общественния сектор с – 11,4%.

Заетите лица в областта представляват 45,3% от хората в трудоспособна възраст през 2005 г. и 42,8% през 2009 г. Делът на заетите е най-висок в общините Троян (59,1% през 2005 г. и 52,2% през 2009 г.) и Ловеч (49,6% през 2005г. и 50,6% през 2009г.). Делът на заетите е най-нисък в общините Летница (23,56% през 2005 г. и 26,91% през 2009 г.) и Угърчин (23,82% през 2005 г. и 25,35% през 2009 г.), но за периода се наблюдава увеличение.

	2005			2009		
	Общо	Обществен сектор	Частен сектор	Общо	Обществен сектор	Частен сектор
Р БЪЛГАРИЯ	2275325	708040	1567285	2370262	627345	1742917
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	41 437	12 131	29 306	37 741	10 454	27 287
ОБЩИНА АПРИЛЦИ	806	313	493	811	244	567
ОБЩИНА ЛЕТНИЦА	661	354	307	735	238	497
ОБЩИНА ЛОВЕЧ	17 277	5 422	11 855	16 609	4 924	11 685
ОБЩИНА ЛУКОВИТ	3 347	1 347	2 000	2 923	1 149	1 774
ОБЩИНА ТЕТЕВЕН	4 827	1 661	3 166	4 034	1 392	2 642
ОБЩИНА ТРОЯН	12 173	2 138	10 035	10 425	1 865	8 560
ОБЩИНА УГЪРЧИН	812	480	332	846	380	466
ОБЩИНА ЯБЛАНИЦА	1 534	416	1 118	1 358	262	1 096

Равнището на безработица спада до 8,14% през 2008 година, но през 2010 година се наблюдава нарастване до 12,66%. Увеличението на броя на безработните лица е 55,49% за 2010 г. спрямо 2008 г. Данните по общини показват големи различия. С най-високо равнище на безработица са общините Угърчин, Ябланица и Тетевен, където през 2010 г. то е 24,43%; 21,23% и 20,04 % съответно. Най-ниско е равнището на безработица в общините Троян и Ловеч – съответно 8,62% и 9,27% за 2010 г.

Брой безработни и равнище на безработица 2007-2010 година

ОБЩИНИ	2007		2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	Регистрирани безработни	Равнище на безработица	Регистрирани безработни	Равнище на безработица	Регистрирани безработни	Равнище на безработица	Регистрирани безработни	Равнище на безработица
	ср.год бр.	ср.год %	ср.год бр.	ср.год %	ср.год бр.	ср.год %	ср.год бр.	ср.год %
Априлци	164	9.72	134	7.94	175	10.33	201	11.89
Летница	312	14.09	238	10.74	286	12.92	294	13.27
Ловеч	2264	7.79	1755	6.04	2306	7.93	2695	9.27
Луковит	1143	12.36	804	8.70	1103	11.94	1437	15.55
Тетевен	1747	15.08	1600	13.81	1854	16.00	2322	20.04
Троян	958	5.31	810	4.49	1515	8.40	1554	8.62
Угърчин	619	21.15	502	17.18	624	21.34	714	24.43
Ябланица	581	20.45	472	16.61	510	17.92	604	21.23
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	7787	10.04	6316	8.14	8372	10.79	9821	12.66

За периода 2006-2010 г. делът на младежката безработица остава почти непроменен на ниво област (16,41% за 2006 и 16,12% за 2010 г), но правят впечатление големите различия по този показател между общините. Делът на безработните лица до 29 години през 2010 г. е най-

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
висок в общините Ябланица и Луковит – съответно 22,77% и 22,35% от всички безработни лица, но процесите в двете общини са противоположни – в Луковит тя нараства от 18,51% през 2006 г., докато в Ябланица намалява от 28,31% за 2006 година.

Проблемът с продължително безработните лица остава сериозен, въпреки че през 2008 г. и 2009 г. се наблюдава сериозен спад – от 61,06% през 2007 г. на 41,60% и 28,89% съответно. През 2010 г. обаче техният дял отново нараства до 45,23%, като в общините Ябланица, Тетевен, Летница и Угърчин делът на продължително безработните лица е над 50%.

През 2007 г. около и над 2/3 от безработните лица в тези четири общини, както и в община Луковит са с основно и по-ниско образование. Поради провеждането на активна политика за осигуряване на заетост на тези лица се наблюдава значителна динамика на заетостта им на годишна база., но в абсолютни стойности броят им остава значителен и нараства за периода от 3936 на 4313 души през 2010 г..

Образователна структура на регистрираните безработни лица в ДБТ от Ловешка област

/%/

година	общини	Ловеч	Летница	Луковит	Угърчин	Тетевен	Ябланица	Троян	Априлци	Област
2007	Висше образование	10.08	4.83	2.73	1.10	2.46	2.05	14.58	6.08	6.20
	Средно образование	41.43	27.88	31.08	34.13	32.16	21.97	55.03	60.14	37.33
	Основно и по ниско	48.49	67.29	66.19	64.77	65.38	75.98	30.40	33.78	56.47
2008	Висше образование	14.46	5.58	3.95	1.32	2.90	1.27	14.78	7.52	7.71
	Средно образование	46.41	26.69	33.80	32.51	36.39	26.75	55.67	61.65	40.44
	Основно и по ниско	39.13	67.73	62.25	66.16	60.71	71.97	29.55	30.83	51.84
2009	Висше образование	13.71	2.48	3.26	2.33	3.55	2.26	10.40	5.02	7.39
	Средно образование	52.97	30.43	35.08	33.85	41.63	32.20	63.89	69.86	47.32
	Основно и по ниско	33.32	67.08	61.66	63.82	54.82	65.54	25.71	25.11	45.29
2010	Висше образование	13.70	3.04	2.38	1.28	3.14	1.85	13.72	8.00	7.19
	Средно образование	54.00	30.42	34.65	38.92	43.12	33.39	59.61	64.00	46.08
	Основно и по ниско	32.30	66.54	62.98	59.80	53.74	64.76	26.67	28.00	46.73

Делът на безработните лица с висше образование е най-висок в общините Ловеч и Троян, като в Ловеч нараства от 10,08 % през 2007 г. на 13,70% през 2010 г. а в Троян намалява от 14,58% на 13,72% за същия период.

За периода 2007 – 2010 г. броят на заявените свободни работни места на първичен пазар спада с 25,6 % за областта, като спадът е най-голям в общините Ябланица, Луковит и Ловеч със 55,70%, 44,12% и 43,59%, докато в общините Летница и Троян през 2010 г. се наблюдава нарастване съответно с 82,1% и 13,3%.

Заявени работни места на първичен пазар 2007-2010 година по информация на РСЗ - Ловеч

ОБЩИНИ	Заявени СРМ 2007	Заявени СРМ 2008	Заявени СРМ 2009	Заявени СРМ 2010
	брой	брой	брой	брой
Ловеч	1606	1498	1047	906
Летница	95	59	66	173
Луковит	519	449	358	290
Угърчин	83	69	91	55
Тетевен	504	601	484	408
Ябланица	149	110	119	66
Троян	805	897	903	912
Априлци	155	85	52	104
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	3916	3768	3120	2914

Тревога буди фактът, че въпреки намаляващото предлагане на свободни работни места на първичния пазар на труда, за периода значително спада дялът на заетите работни места до 70,52% през 2010 г., в контраст с нарастването на броя на безработните лица. Това показва сериозно разминаване между търсенето на работна ръка от страна на работодателите и възможностите на незаетите лица да отговорят на техните изисквания, но вероятно в някаква степен и разминаване с очакванията и изискванията на самите незаети лица.

ОБЩИНИ	Заети СРМ 2007	Заети СРМ 2008	Заети СРМ 2009	Заети СРМ 2010
	% от заявените	% от заявените	% от заявените	% от заявените
Ловеч	96.45	94.39	100.57	42.72
Летница	97.89	100.00	100.00	34.10
Луковит	93.45	103.56	85.75	59.31
Угърчин	79.52	81.16	93.41	78.18
Тетевен	97.42	97.84	97.73	96.08
Ябланица	95.30	93.64	95.80	128.79
Троян	97.27	93.87	96.79	90.79
Априлци	101.29	92.94	101.92	85.58
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	96.17	95.70	96.96	70.52

Активната политика по заетостта се реализира чрез редица програми и мерки за осигуряване на временна заетост и обучение, финансирани със средства от националния бюджет. В различните инициативи през 2007г. в Ловешка област са включени 1834 безработни, като през следващите години техният брой постепенно намалява до 852 души през 2010 г. В същото време

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” /ОП”РЧР”/, която се осъществява със средства от Европейския социален фонд, допълва и надгражда активната политика по заетостта, финансирана от държавния бюджет. Преобладаваща част от схемите по ОП”РЧР стартират през 2010 година и продължават действието си до края на програмния период. Основна част от включените в обучение за професионална квалификация и ключови компетенции безработни и заети лица са по изпълняваните проекти по Оперативната програма. Чрез нея се компенсира намаления обем на средствата за квалификация по чл.63 от ЗНЗ.

От стартирането на схемите за директно предоставяне до края на 2010 година дейността по обучение на заети и безработни лица в област Ловеч се изразява в следното:

- Схема „Аз мога” – 2.1.11 – включени в обучение 536 заети лица, завършили 245.
- Схема „Аз мога” – 2.1.13 – включени в обучение 201 заети лица, завършили 105.
- Схема „Адаптивност” – обучени 91 заети лица,
- Схема „Развитие” – включени в обучение 223 безработни лица, 79 завършили успешно и 30 включени в заетост.
- Схема „Отново на работа” – обучени 13 безработни лица и 12 включени в заетост.
- Схема „Ново начало” – включени в заетост 5 безработни лица.

ОБЩИНИ	Заети СРМ 2007	Заети СРМ 2008	Заети СРМ 2009	Заети СРМ 2010
	брой	брой	брой	брой
Ловеч	199	142	209	110
Летница	48	50	76	50
Луковит	438	491	362	232
Угърчин	393	343	258	145
Тетевен	345	294	276	109
Ябланица	174	143	135	90
Троян	189	142	209	92
Априлци	48	50	76	24
ЛОВЕШКА ОБЛАСТ	1834	1655	1601	852

Брой лица преминали курсове	2007	2008	2009	2010
	717	566	156	21

5.3 Здравеопазване

Здравното обслужване на населението се осъществява чрез предоставянето на извънболнична и болнична медицинска помощ. Извънболничната и стоматологична помощ се осъществяват почти изцяло от изпълнители на първична или специализирана медицинска помощ.

Населението в областта е много добре обезпечено с лекари. На 1 лекар в област Ловеч се падат 246 пациенти, при средна стойност за СЗР 256 и за страната 268. Населението в областта е значително по-добре осигурено и с лекари по дентална медицина спрямо средните стойности за Северозападен район -1223 пациента на лекар по дентална медицина за област Ловеч при 1501 пациенти на лекар за СЗР, но малко по-слабо от средното за страната – 1181 пациенти на лекар.

Общопрактикуващите лекари (ОПЛ), които реално осъществяват дейност на територията на област Ловеч са 98. Разпределението на ОПЛ по общини е неравномерно и това формира различна осигуреност на населението с ОПЛ. При средно за областта осигуряване на 1542 души с един ОПЛ, най-малко осигурени са общините Ябланица (2142 души на 1 ОПЛ) и Луковит (1947 души на 1 ОПЛ). В градовете осигуреността е 1 лекар на 1416 души, а в селата – 1 лекар на 1802 души. Очертава се тенденция за отказ от договаряне и намаляване на ОПЛ за селските практики на областта.

По отношение на практиките за първична дентална помощ се запазва концентрацията на лекарите в градовете, което също обуславя неравномерна осигуреност на населението в областта. Един стоматолог обслужва 944 ЗЗОЛ в градовете, а в селата един дентален лекар обслужва 4436 човека.

Осигуреност на населението с ОПЛ на 10 000 души за 2009 г.

	брой	Население	На 10 000 души
област Ловеч	98	151153	6,48
Община Априлци	3	3554	8,44
Летница	3	5101	5,88
Ловеч	36	53578	6,72
Луковит	10	19469	5,14
Тетевен	12	22016	5,45
Троян	26	33827	7,69
Угърчин	5	7181	6,96

Ябланица	3	6427	4,67
----------	---	------	------

Осигуреност с дентални лекари на 10 000 души за 2009 г.

	брой	Население	На 10 000 души
област Ловеч	139	151153	9,20
Априлци	2	3554	5,63
Летница	4	5101	7,84
Ловеч	64	53578	11,95
Луковит	11	19469	5,65
Тетевен	18	22016	8,18
Троян	34	33827	10,05
Угърчин	3	7181	4,18
Ябланица	3	6427	4,67

В специализираната извънболнична медицинска помощ в област Ловеч са регистрирани 297 лекарски практики. Населението е осигурено по всички специалности, определени в НЗК, с изключение на клинична токсикология и вирусология. Най-висока осигуреност (значително надвишаваща минималната по НЗК) има по хирургия, детски болести, акушерство и гинекология, неврология, кардиология и пулмология.

Броят на лекарите, осъществяващи специализирана извънболнична дейност, е 251. Това дава осигуреност на населението 17 лекари на 10 000 души. По данни на РЗОК – Ловеч през 2009 г. специалистите, сключили договор са 198, което също надвишава значително минималния брой по НЗК (112). С договор са осигурени всички специалности по НЗК, с изключение на хематология, неврохирургия, вирусология и клинична токсикология. В Детско отделение на МБАЛ-Ловеч работи лекар с придобита специалност по клинична токсикология.

Анализът за 2009г. показва увеличение на обема на дейността в СИМП спрямо 2008 г. Общият брой амбулаторни посещения са увеличени с 36%, домашните посещения – с 46%, амбулаторните прегледи на децата до 17 години – с 45%. Неблагоприятно е намаляването на общият брой профилактични прегледи– с 58%, а профилактичните прегледи при децата са намалели – с 39%.

На 100 жители съответстват 131 посещения в амбулаториите за СИМП през 2009 г. при 83 през 2008 г.

Болничната помощ на територията на Област Ловеч се осъществява от седем лечебни заведения. Четири от тях са многопрофилни болници за активно лечение – една областна в гр. Ловеч и три общински в градовете Троян, Тетевен и Луковит, една специализирана болница за активно лечение на белодробни болести в гр. Троян и две държавни психиатрични болници – в гр. Ловеч и гара Карлуково.

В СБАЛББ - Троян от 2006г. се провежда лечението и диспансерното наблюдение на всички болни от туберкулоза от област Ловеч.

На територията на област Ловеч няма разкрити частни болници, болници за долекуване и продължително лечение и диспансери като самостоятелни лечебни заведения.

Лечебни заведения към 31.12.2009 г.

Видове заведения	2009 г.		2008 г.		2007 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	7	1264	7	1257	7	1253
Многопрофилна болница за активно лечение	4	634	4	627	4	623
Специализирана болница за активно лечение	1	100	1	100	1	100
Психиатрични болници	2	530	2	530	2	530

Общата осигуреност с легла за Ловешка област през 2009 г. е 83,6 на 10 000 население и надвишава значително тази за страната – 55,9 на 10 000 (за 2008г.), което се дължи на концентриране в областта на две психиатрични болници с общо 530 легла и една специализирана белодробна болница със 100 легла.

Недостатъчна е осигуреността с легла за реанимация и интензивно лечение за областта – 0,8 на 10 000, съответно за страната е 3,0 на 10 000 (за 2008г.).

В Ловешка област леглата за долекуване и продължително лечение са незначителен брой – 23 (1,5 на 10000) за 2009г. и са включени в болниците за активно лечение като физиотерапевтични легла. Осигуреността за страната с този вид легла е 9,4 на 10000.

Болничната помощ не осигурява следните видове легла – ревматологични, нефрологични, хематологични, неврохирургични, токсикологични и онкологични.

За 2010 г. са сключени договори за 518 клинични пътеки, за изпълнението на които

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
болниците отговарят на изискванията на НЗОК. Населението на областта е добре осигурено с болнична помощ.

За 63 вида клинични пътеки няма договор за региона, но това са високо – технологични пътеки, които се изпълняват в университетски болници.

Детски ясли и места в тях по данни на НСИ

Статистически райони Области	2007		2008		2009		2010	
	заве- дения	места	заве- дения	места	заве- дения	места	заве- дения	места
Общо за страната	671	24409	673	25091	701	26952	731	28139
Северозападен район	107	3296	106	3275	106	3417	117	3603
Видин	13	276	13	276	13	291	13	274
Враца	27	853	27	811	27	895	33	972
Ловеч	8	361	8	382	8	372	14	514
Монтана	18	551	17	535	17	539	16	523
Плевен	41	1255	41	1271	41	1320	41	1320

Броят на здравно неосигурените към 30.05.2010г. в област Ловеч е 24535 души – 16,23 % от населението(по данни на РЗОК). Особено тревожна е ситуацията в общините Луковит, Ябланица, Тетевен и Угърчин, където безработицата е най- висока и същевременно с това е най- голям делът на населението от ромски произход. Тенденцията е за увеличаване на броя на неосигурените лица.

По общини:

- Априлци – 367 - 10,33% от населението
- Летница – 840 - 16,47% от населението
- Ловеч – 8068 - 15,06% от населението
- Луковит – 4067 - 20,89% от населението
- Тетевен – 4271 - 19,40% от населението
- Троян - 4174 - 12,34% от населението
- Угърчин – 1395 - 19,43% от населението

- Ябланица – 1353 - 21,05% от населението

В област Ловеч се предоставят широк спектър от социални услуги в общността и в специализирани институции. През ноември 2010 г. Областният съвет за развитие прие Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Ловеч 2011 – 2015 г. Всички общини в областта имат изработени и приети от съответните общински съвети Общински планове за развитие на социалните услуги.

Анализът на състоянието на социалните услуги за деца в област Ловеч откроява последователно изпълнявана деинституционализация, в резултат на която децата, отглеждани в институции към април 2010 г. са 35% по-малко спрямо 2007 г. На територията на област Ловеч има изградена мрежа от разнообразни социални услуги за деца в риск, но има общини, в които се чувства дефицит, като община Троян например.

Специализираните институции за възрастни хора в област Ловеч задоволяват потребността на желаещите и нуждаещите от настаняване хора от областта, с изключение на община Троян, където има ясно заявено желание за изграждане на такава институция до 2015 година. Предлагащите социални услуги от институционален тип предоставят възможност за задоволяване до голяма степен индивидуалните потребности (сравнително малък капацитет и наличие на тесни специалисти на щат). Развита е широка мрежа от социални услуги в общността, която е насочена към стари хора и хора с физически и психически увреждания. Значително е намаляла потребността от настаняване в институции, за сметка на прогресивно нарастване на потреблението на социални услуги в общността.

Социалните услуги, предоставяни в областта, са обезпечени с квалифицирани специалисти. За част от хората, живеещи в малки населени места, но не за всички нуждаещи се, е осигурена възможност за ползване на социални услуги в общността чрез: осигурен транспорт до „Дневен център” и предоставяне на социалните услуги „Домашен социален патронаж”, „Социален асистент” и „Домашен помощник”.

5.4 Образование

В Област Ловеч е изградена добре развита мрежа от начални, основни, общообразователни училища, професионални гимназии. За учебната 2009-2010 г. в 60 училища са се обучавали 15 716 ученици, обучавани от 1290 учители. В областта работят 5 начални

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
училища, 27 основни общообразователни училища, 10 професионални гимназии, 12 СОУ със 7 професионални паралелки, 2 профилирани гимназии и 4 специални училища.

През учебната 2007-2008 година в Област Ловеч броят на отпаднали ученици е 303, а през учебната 2009-2010 година намалява на 218. Единствено в община Априлци няма отпаднали ученици за последните 3 учебни години. Най-висок дял на отпаднали ученици се регистрира в община Ябланица, следвана от общините Луковит, Летница и Тетевен, като община Тетевен е единствена в областта, където се наблюдава повишаване на дела на отпадащите ученици за периода.

Община	% отпаднали ученици 2007 – 2008 учебна година	% отпаднали ученици 2009-2010 учебна година
Априлци	0.00	0.00
Летница	4.17	1.21
Ловеч	1.54	0.93
Луковит	3.51	2.10
Тетевен	1.21	1.41
Троян	1.73	1.25
Угърчин	1.53	0.65
Ябланица	6.17	5.01
Средно за областта:	1.98	1.39

С утвърден авторитет и национално признание се ползват: ГЧЕ "Екзарх Йосиф" – Ловеч, НГПИ „Проф.Венко Колев“ – Троян, ПМГ – Ловеч, професионални гимназии по ветеринарно дело; горско стопанство. Съобразно нуждите на региона се утвърждават и други средни училища, в които се обучават специалисти по туризъм (Априлци), планински водачи (с. Черни Осъм) и др. В резултат на намаляването на населението и най- вече отрицателният естествен прираст е налице трайна тенденция на намаляване броя на учениците, което от своя страна води до намаляване броя на паралелките и утвърждаването на маломерни и слети паралелки.

В по-голямата част от селищата са разкрити детски градини за децата от 3 до 6 г., но и тук се забелязва намаляване на техния брой и обслужващ персонал. За учебната 2010/2011 г. нетният коефициент на записване на децата в детска градина за област Ловеч е 69,7%, което е най-нисък дял от всички области в СЗР, където нетният коефициент е 76,8, а за страната 74,9.

В гр. Троян се намира единственият по рода си Институт по планинско животновъдство и земеделие. Дейността му е насочена в следните направления: животновъдство, фуражно

5.5 Културно историческо - наследство

Област Ловеч притежава богато културно - историческо наследство – уникални паметници с международно, национално и регионално значение. Културно-историческите забележителности са многобройни и уникални носители на информация за бита и културата на нашия народ.

На територията на областта са регистрирани над 1500 археологически обекта.

Най-старите археологически находки са от палеолита и са открити в пещерите – "Деветашка" - една от най-големите и красиви пещери в Европа, "Моровица", "Темната дупка" край с. Карлуково, "Табашката" и "В. Левски" край Ловеч. В пещерите от региона са открити множество находки от периода на неолита, халколита, от бронзовата (3200 – 1200 г. пр. Хр.) и желязната (XII – I в. пр. Хр.) епохи. Най-ранните находки, свидетелстващи за богатата материална и духовна култура на траките, са от некропола, Горан-Слатина от III хил. пр. хр., Луковитското, Летнишкото и няколко други тракийските находища са с висока художествена, научна стойност и оригиналност.

Добре запазеният римски път Виа Траяна в района на Троян и останките от станция Состра край с. Ломец и др. свидетелстват за периода, през които тези земи са част от римската провинция Мизия.

След създаването на българската държава през 681 г. тук се изграждат редица средновековни крепости и селища. Най-голямо значение безспорно има Ловешката крепост – Хисаря, където след няколко месечна обсада пред стените ѝ през 1187 г. е подписан мирен договор, с който се обявява независимостта на България и се полага началото на II-та Българска държава.

Разцветът на занаятите през Възраждането е съпроводено и с характерното за този период строителство. В квартал "Вароша" – Ловеч, в Тетевен и Троян, с. Старо Стефаново и др. населени места са запазени редица сгради, които носят белезите на Възрожденската архитектура. Безспорно най-значителният паметник от това време е единственият на Балканския полуостров Покрит мост в гр. Ловеч - построен от самобитния майстор Кольо Фичето.

На територията на област Ловеч се намират манастирите Троянски ставропигиален "Св. Богородица", Гложенски "Св. Георги", Новоселски девически "Св. Троица" и др. манастири,

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.

които през вековете са играли ролята на духовни средища. В редица църкви са запазени безценни образци на българската иконопис и резбовани иконостаси .

И днес като истински пазители на богатата материална и духовна култура, на българските традиции и борби, са историческите музеи в Ловеч, Тетевен и Троян и редицата музейни сбирки в различни населени места. Традициите на троянските майстори са представени в Музея на народните художествени занаяти – Троян.

Не по-малък интерес представлява и Природонаучния музей в с. Черни Осъм.

Художествената галерия в Ловеч и галерия "Казаков" са съхраняват едни от най- добрите образци на майстори на четката от различни школи.

Празниците за областта са свързани с традициите от миналото. Освен традиционните общински празници, в общините Априлци и Тетевен се провежда Тодоров ден, съпроводен с конни надбягвания, Цветница, Люлякови музикални празници, Международен Бард фест, Национално надпяване в с. Радювене, Национален пленер по живопис "Вароша" в община Ловеч, Национален детски събор за автентичен фолклор, Фолклорен фестивал "Искри от миналото" в община Априлци, Национален панаир на художествените занаяти с. Орешак, Международен пленер по керамика, Храмов празник на Троянския манастир, Празник на сливата и сливовата ракия в община Троян.

Богатото културно-историческо наследство е изключителна предпоставка за ефективното развитие на туризма. Значителна част от обектите са недостатъчно разработени и популяризирани. С цел по-добро представяне, социализиране и по-добър маркетинг на културните забележителности, е необходимо използване на възможностите на оперативните програми и ПРСР.

През последните години броят на музеите в област Ловеч е запазен непроменен – 5, в т.ч. по 2 бр. в градовете Ловеч и Троян и 1 в гр. Тетевен. Съществува положителна тенденция за привличане на повече посетители. Изграждането на нови обекти и модернизацията на съществуващите оказва благоприятно влияние върху развитието на туризма в областта,.

През периода в редица читалища и библиотеки са реализирани проекти, свързани с ремонт на сградите, обновяване на библиотечния фонд и осигуряване на възможности за ползване на безплатен интернет достъп, които са финансирани по различни национални и международни донорски програми. По този начин те отговарят по-адекватно на очакванията и нуждите на населението.

6. Техническа инфраструктура

Състоянието на техническата инфраструктура на територията на областта е от съществено значение за степента на социално – икономическото развитие. Основните проблеми са свързани с изграждането и поддържането на пътната мрежа, водоснабдителната и канализационна система, съобщителната и енергийна системи.

През територията на област Ловеч преминават части от важни републикански инженерни мрежи.

Анализът на сегашното състояние и проблемите на техническата инфраструктура ще спомогнат правилно да бъдат определени и преформулирани стратегическите приоритети за развитието на областта.

6.1 Водоснабдителна и канализационна мрежа

Водоизточниците в област Ловеч са неравномерно разпределени на територията и не са достатъчно добри в количествено и качествено отношение. Има недостиг на вода в някои населени места. Преобладават речните водохващания, които силно се влияят от сезона. Не са изградени изравнители на оттока за осигуряване постоянно водоснабдяване.

На територията на областта са изградени 2228 км. водопроводна мрежа, като към 2009 г. 99,4% от населението ползва обществено водоснабдяване, което е над средните стойности за страната (99,0%) и СЗР (99,2%).

Количеството на подаваната вода годишно е 15793 хил.м³ За 2009 г. Изградени са 169 бр. резервоари с обем 91600 куб. м. Качеството на водата не отговаря по всички показатели на вода за питейно – битово водоснабдяване, установено с протоколи за изпитване на вода при постоянен и периодичен контрол. Необходимо е изграждане на пречиствателни съоръжения за питейни води.

Водоснабдителната мрежа е изградена през 70 – те години. 1905.0 км., или 85,5% от нея подлежат на реконструкция по данни на двете ВиК дружества. За периода 2005-2009 са реконструирани общо 49,5 км, от които 42,0 км. от ВиК „Стенето” – гр. Троян.

На територията на областта са изградени общо 139 км. канализационна мрежа, от които 44 км. в град Летница, 52 км. в град Ловеч, 37 км. в град Троян и 6 км. в гр. Угърчин. Към 2009 г. обществена канализация ползват 44% от населението, по който показател областта е под средните стойности за страната (70,4%) и за СЗР (52,09).

В град Ловеч предстои доизграждане на канализационната мрежа с оглед улавяне и пречистване на 100% от битовите и промишлени отпадни води.

Към пречиствателната станция за отпадни води в град Троян е изградено и въведено в експлоатация през 2011 г. биологично стъпало. Завършена и въведена в експлоатация е пречиствателна станция за отпадни води в град Ловеч.

Предстои изграждането на цялостен воден цикъл на град Луковит, град Тетевен, град Угърчин и град Ябланица. В град Летница предстои изграждане на пречиствателна станция за отпадни води.

6.2 Транспортни мрежи

Област Ловеч има добре развита пътна мрежа, която е неравномерно разпределена на територията и. Гъстотата на пътната мрежа е по – ниска в общините от планинската част на областта – Тетевен, Троян и Априлци спрямо тази в равнинната част. Средната гъстота на пътната мрежа е 0.322 км./кв. км. при средна за страната 0.333 км./кв.км.

На територията на областта са изградени 736.9 км. пътища от републиканската пътна мрежа, която е разпределена по класове:

Автомагистрала	7.2 км.
Пътища I клас	106.0 км.
Пътища II клас	77.6 км.
Пътища III клас	546.1 км.

През територията на областта преминават две главни транспортни артерии: път Е – 83 (I – 3– Бяла – Коритна – Ботевград) и Е – 772 (I – 4 Коритна – Микре – Велико Търново – Търговище). Чрез тях се осъществяват връзките на областта с основните транспортни коридори №4, №9 и №7, които преминават през съседни области.

Път I – 4 осъществява връзката на област Ловеч с административни и икономически центрове на съседните области и цяла Северна България – Севлиево, В. Търново, Търговище, Шумен и Варна.

Състоянието на тези два първокласни пътя е добро, тъй като през периода 2005 – 2010 година е извършена рехабилитация на 32 км. по програма “ Транзитни пътища 4 “ ЛОТ №5.

Важно значение за социално – икономическото развитие на областта и за връзките със съседните области Плевен и Пловдив има второкласния път II – 35. Той преминава през общините Ловеч и Троян, като формира транспортната ос север – юг, свързващ Северна и Южна България чрез Троянски проход. Поради голямата надморска височина той е затворен през целия зимен сезон, а отдалечеността на другите проходи изолират Ловешка област от областите в

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
Южна България и са сериозна пречка за развитието на бизнеса. Завършва рехабилитацията на участък от 21 км.

Третокласната пътна мрежа не е в добро техническо състояние, особено пътищата, които бяха прекласирани от общински /бивши IV клас/. Те осъществяват транспортните връзки между общините на областта и със съседни общини от областите Плевен, Габрово и Враца и е наложително да бъдат ремонтирани. Средната възраст на пътищата III-ти клас е 20 години, т.е. за този период не е извършвана реконструкция и модернизация. По I-ви етап на ОПРР през 2011 г. стартира реконструкцията на пътя Дерманци-Угърчин-Микре с дължина 24 км. Предстои реконструкция на 3 пътни отсечки по II-ри етап на ОПРР с обща дължина 39 км. – Троян-Кърнаре, Черни Вит – границата със Софийска област и Казачево – Стефаново – Дебнево.

Общинската пътна мрежа е 603 км. и се нуждае от ремонт, който е особено наложителен в Старопланинската част на областта като важна предпоставка за развитие на туризма.

Железопътната мрежа на територията на областта е представена от две второстепенни ж. п. линии: Левски – Ловеч – Троян и Червен бряг – Златна Панега. Известно стопанско значение има линията Левски – Ловеч – Троян, която изпълнява и социални функции.

6.3 Електроснабдителна мрежа

Електроснабдителната мрежа в област Ловеч е добре развита и се обслужва от ЧЕЗ електроразпределение. 32% от въздушните линии са над 30 годишни, както и повечето съоръжения. По данни на ЧЕЗ, компанията е инвестирала за периода 2005-2009 г. 450 млн. лева в обновяване на мрежата в СЗР, което е снизило загубите при преноса на електроенергия от 40% на 20%. За периода инвестициите на територията на областта са в размер на 13,2 млн.лв., от които 3 млн. в община Ловеч.

Годишно в област Ловеч към мрежата се присъединяват 2000 нови клиенти, от които 600 в община Ловеч.

В сравнение с предшестващи години се наблюдава намаляване на енергийното потребление в резултат на икономическата стагнация и закриването на големи консуматори.

6.4 Съобщителна мрежа

Съобщителната мрежа на територията на областта е напълно автоматизирана. Общият брой на инсталираните телефонни постове е 63096; телефонните постове на 100 жители са 37

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
броя. Изградени са 3 броя цифрови телефонни централи с 5832 телефонни поста. Дължината на оптичната кабелна мрежа е 142 км.

Област Ловеч е покрита с радиотелевизионен сигнал от РРТС вр. Ботев и радиопредавателни станции Плевен 1 и Плевен 2. Поради пресечения терен остават населени места, които не могат да приемат сигнал от връх Ботев и затова са изградени още 44 броя ретранслаторни телевизионни станции.

На територията на областта оперират голям брой доставчици на интернет, които в голямата си част предлагат висококачествени и конкурентни услуги.

6.5 Газопреносна мрежа

Изградената газопреносна мрежа в гр. Ловеч е 36 км., като са газифицирани промишлени предприятия, обществени сгради и обектите на социалната инфраструктура – болници, детски заведения, училища, битови абонати. Варненска черноморска технологична компания е спечелила конкурса за газификация на зона “ Мизия “, в която са включени общините Луковит, Летница, Угърчин и Ябланица.

Всички обществени и производствени сгради в гр. Луковит са газифицирани. Поетапно започва и битовата газификация. Към 31.12.2009 г. има изградена напълно 13 км газопреносна мрежа с включени към нея 138 битови, 8 промишлени и 31 обществено-административни потребители.

6.6 Енергия от ВЕИ

Реките Осъм, Вит и Видима се използват и за производството на електроенергия. Инсталираната мощност на водните електроцентрали (ВЕЦ) възлиза на 23,3 МВт., което е показано в следващата таблица, според информация от Дирекция на ОСВ Плевен и Ловеч.

Река	Брой на ВЕЦ	Инсталирана мощност
Осъм	7	6,3 МВ
Вит	4	5,3 МВ
Видима, Янтра	4	11,7 МВ

ИНСТАЛАЦИИ за производство на топлинна и енергия за охлаждане, работещи с възобновяеми енергийни източници в област Ловеч към 31.12.2010 г. /по информация на общините/

№	Населено място	Мощност по модули и общо, kW	Модел на инсталацията и вид гориво	Организация, фирма или ФЛ-собственик на инсталацията	Пуск в експлоатация, месец и година	Годиш на използваемост на инсталацията, часове
1.	Ловеч	2 kW на модул, общо 100kW	Соларни панели Viessmann Vitosol 200	„Хотел Ловеч” ЕООД	м.март 2011 г.	4000
2.	Ловеч	Общо 32 kW	Соларни панели NES Ltd Шумен	„Стратеш Турс” ЕООД	м.юни 2011 г.	4000
3.	Ловеч	Общо 24,4 kW	Слънчева сушилня	„ЕМОС” АД	м.ХІІ.1998 г.	1080
4.	с.Дебнево общ.Троян	100 kW	Водогреен котел пелети	ОУ“Любен Каравелов“	ХІ. 2007	1200
5.	с.Врабево общ..Троян	130 kW	Водогреен котел пелети	ОУ“Христо Ботев“	ХІ.2006	840
6.	гр.Троян	30 бр.с обща мощност 52.67 kW	Соларни панели за БГВ	МБАЛ“Д-р Г.Стоев-Шварц“ЕООД	ІІ. 2010	1800
7.	гр.Троян	15 бр. с обща мощност 26,33 kW	Соларни панели за БГВ	ЦДГ“8 ми март“	ІІ. 2010	1800
8.	гр.Троян	14 бр. с обща мощност 26,33 kW	Соларни панели за БГВ	ОДЗ „Мир“	ІІ. 2010	1800
9.	гр.Троян	3 бр. с обща мощност 5,27 kW	Соларни панели за БГВ	Спортна зала „Чавдар“	ІІ. 2010	1800
10.	гр.Троян	15 бр. с обща мощност 26,33 kW 40 kW	Соларни панели за БГВ Термопомпа възду-вода	СОУ“Климент Охридски“	ІІ. 2010 2007	1800 -

Основните изводи за състоянието на техническата инфраструктура

- Водоизточниците в област Ловеч не са достатъчни. В редица малки населени места съществува недостиг на питейна вода.
- Съществуващата водопреносна и водоразпределителна мрежа е силно

амортизирана и се нуждае от подмяна и реконструкция.

- Не е доизградена канализационната мрежа, не са изградени главни колектори и пречиствателни станции за отпадни води.
- Областта разполага с добре развита пътна мрежа, която е лошо поддържана и се нуждае от реконструкция и основен ремонт.
- Съобщителната инфраструктура е на добро равнище. Следва да продължи изграждането на цифрови централи в останалите общински центрове. Все още има населени места, които не са покрити с радиотелевизионен сигнал.
- Да продължи реконструкцията и модернизацията на електропреносната и електроразпределителната мрежа.
- Да се ускори газификацията, което ще се отрази благоприятно на състоянието на околната сред

7. Териториална структура

По данни от Преброяване 2011 населението на областта е 139 896 души, което живее в 128 населени места.

Делът на градското население е 61.85%. В областта няма големи градове. Областният център гр. Ловеч е от категорията средни градове. Останалите градове са от категорията малки – Троян, Тетевен и Луковит и много малки – Априлци, Летница, Угърчин и Ябланица. Негативните демографски процеси в областта имат траен характер и се задълбочават от икономическата криза.

През епохата на индустриализацията населението в градовете е нараствало силно за сметка на намаляване на населението в селата, като след 1980 година този процес постепенно затихва и от 1990 г. започва процес на намаляване на населението в градовете. Населението в селата продължава да намалява с по – високи темпове от това в градовете.

Селищната мрежа в областта е балансирана териториално. Градовете, центрове на общини, са разположени равномерно в територията на областта. Равномерно е и разположението на по – големите градски центрове – Ловеч, Троян, Тетевен и Луковит и това създава

Целенасоченото обновяване и реструктуриране на промишлените зони ще бъде устройствен и строително – архитектурен проблем и изисква специално внимание.

Сериозен проблем в градовете представляват панелните жилищни комплекси, които са еднообразни и неблагоустроени. Стареещите панелните сгради следва да бъдат санирани, но поради ограничени финансови възможности на собствениците им, този процес ще бъде с дългосрочно действие.

Техническата инфраструктура не удовлетворява нуждите на градовете и сериозно затруднява функционирането им.

Не са достатъчно озеленените площи във всички градове на областта, което до известна степен се компенсира от наличието на крайградски паркове или гори в непосредствена близост до тях.

В областта има сериозно присъствие на културно – исторически паметници от различни епохи: пещери от праисторическата епоха, сред които най – значителна е Деветашката пещера край Ловеч, средновековни крепости, манастирите – Троянски, Гложенски, Новоселски и Зелениковски, множество църкви и възрожденски сгради. Някои от тези културно – исторически паметници не са в добро състояние поради липса на средства за поддържането им.

От анализа на урбанистичното развитие се налагат следните изводи:

- Мрежата от населени места е добре балансирана, което предполага достъпност на населението до обществени услуги.
- Изостава се в териториално-устройственото планиране, което пречи за балансираното и устойчиво развитие на населените места
- Необходимо е да се отдели внимание на развитието на селските райони и малките градове.
- Лошо физическо състояние на стари производствени и жилищни сгради и терени,
- Недостатъчно благоустроени райони в жилищните зони
- Техническата инфраструктура не удовлетворява нуждите на развитието
- Съпътстващата инфраструктура на културно – историческите обекти не е достатъчна за тяхната социализация.

8. Състояние на околната среда

Състоянието на околната среда е един от най – важните фактори за устойчивото развитие на област Ловеч. Състоянието на отделните сектори показва, че област Ловеч не е от проблемните в сферата на опазване на околната среда.

8.1 Атмосферен въздух

В областта съществува трайна тенденция да има все по – малко проблеми с чистотата на атмосферния въздух.

Години	Серни оксиди	Азотни оксиди	Неметанови летливи органични съединения	Метан	Въглероден оксид	Въглероден диоксид	Двуазотен оксид	Амоняк
			Ловешка област					
2005	2361.9	720.1	1497.9	1353.5	1095.5	273431.2	28.8	1.8
2008	1108.3	1200.8	276.5	532.4	302.7	1167995.9	29.1	0.0
	-53.07	66.76	-81.54	-60.67	-72.37	327.16	1.05	-100.00

Увеличение на вредните емисии се наблюдава само за въглеродния диоксид и азотните оксиди. През 2008 г. 90% от CO₂ е с произход община Ябланица.

Не са установявани превишения на установените за страната норми за качеството на атмосферния въздух.

8.2 Води

Проблемите, свързани с качеството на водите на територията на областта произтичат от прякото заустване в реките на непречистени или полупречистени отпадъчни води от бита и индустрията. В град Троян функционира Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ), която до 2010 г. извършва само първично пречистване (механично стъпало). От 2010 г. работи и ПСОВ в град Ловеч, която осигурява първично и вторично пречистване. Останалите общини са в различни етапи на проектиране и изграждане на пречиствателни станции за отпадни води.

8.3 Земи, почви и земни недра

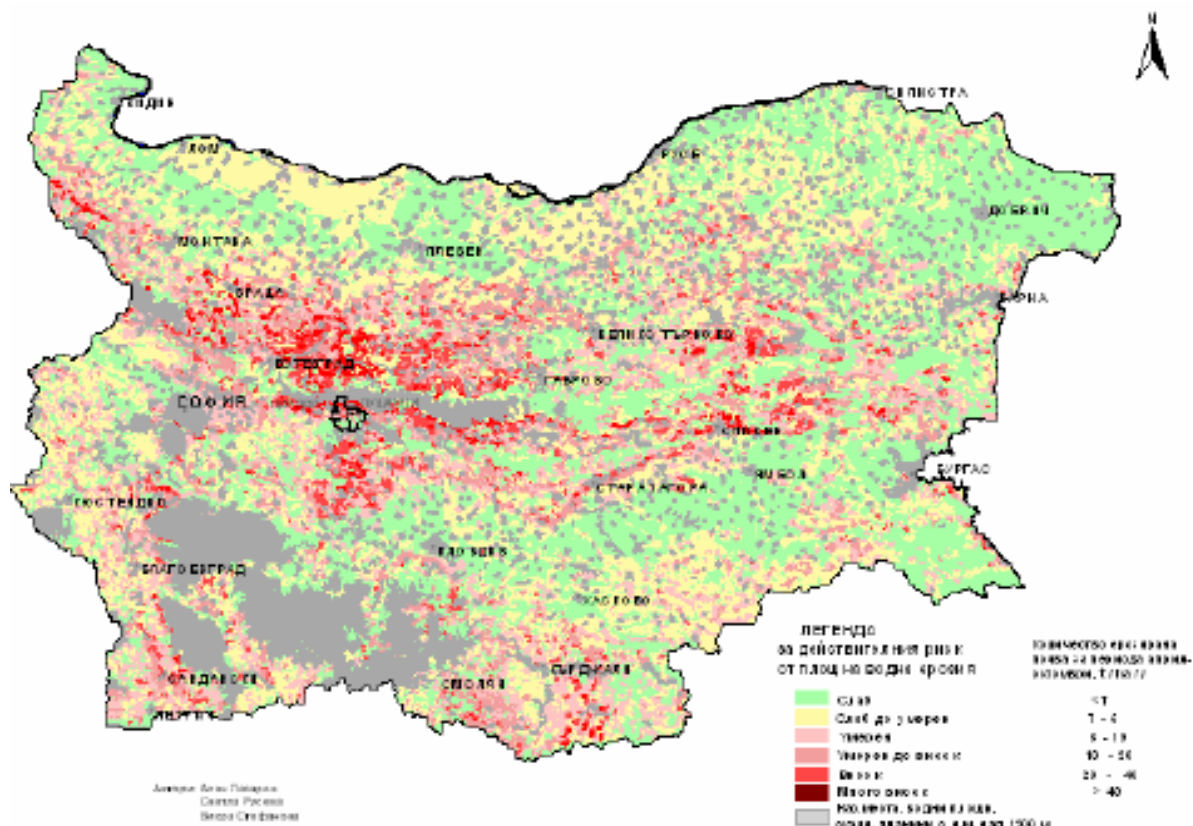
Почвите са незаменим, ограничен и невъзстановим природен ресурс, с многообразни

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.

екологични и социални функции, което изисква да бъдат опазвани и използвани по устойчив начин. Почвите са обект на натиск, създаван или засилван от човешките дейности като: неподходящите селскостопански и горскостопански практики, промишлени дейности, депониране на отпадъци, туризъм или градоустройство.

За територията на България като приоритетни заплахи за почвите са изведени ерозията, дифузното и локално замърсяване, засоляването, киселяването и свлачищата. Ерозията е един от най-важните деградационни процеси в страната ни, който основно засяга производителния потенциал на почвите. Тя е процес на механично разрушаване и отнасяне на почвения слой под влияние на вода или вятър, затова в България се разглеждат основно два вида ерозия:

- водоплощна
- ветрова

Фигура:Разпределение на риска от площна водна ерозия на почвата на територията на България

Над 55 % от прогнозните годишни почвени загуби от водна ерозия в земеделските земи се формират в 9 области - Бургас (11,6%), Добрич (8,9%), София, Русе и Разград (по 5,6%), Велико Търново (5,3%), Ловеч, Силистра и Хасково (по 4,6 %).

С най-висок риск от проява на площна водна ерозия на почвата са земеделските земи в области Бургас, Разград и Русе, със среден прогнозен интензитет от 12 до 15 t/ha у, следвани от

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.
Добрич, Силистра, Кърджали, Габрово, Ловеч и София (10 – 12 t/ha у), Сливен, Хасково, Търговище, Велико Търново и Варна (7 – 10 t/ha у) и Благоевград, Пазарджик, Смолян, Плевен и Ямбол (5 – 7 t/ha у).

В общото състояние на тези компоненти се наблюдава тенденция на подобрене. Поради недостатъчни финансови средства земеделските стопани не влагат необходимите торове и препарати за високи добиви. Недостатъчните средства имат и обратен ефект, защото не позволяват извършването на противоерозионни мероприятия и рекултивация, което влошава състоянието на нарушените територии.

8.4 Управление на отпадъците

За периода 2005-2009 г. дялът на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране в област Ловеч е нараснал от 91,6% на 99,8%, което надвишава средните стойности за района и страната. Количеството депонирани битови отпадъци на човек от населението е нараснало от 366 кг. на човек годишно на 456 кг/чов./год., като тази стойност е близка до средното за страната и надвишава средната стойност за СЗР.

Населените места в област Ловеч, обслужвани от системи за организирано сметосъбиране на битови отпадъци, са нараснали за периода 2005-2009 г. от 93 на 110 броя, което представлява 85% от всички населени места. Високият дял на обслужваното население показва, че не са обхванати само най-малките и отдалечени населени места.

В област Ловеч през 2009 година има 7 депа за битови отпадъци, на които са депонирани общо 86 хил. тона. Количеството депонирани отпадъци през 2009 г. е с 39% повече от 2005 г.

Изграденото депо в община Троян обслужва и община Априлци. През 2010 г. беше открито Регионално депо за твърди битови отпадъци на общините Ловеч, Летница и Угърчин. Останалите общини – Тетевен, Ябланица и Луковит, са включени в регионален проект съвместно с общините Роман и Червен бряг.

Общините в областта са включили в програмите си за управление на отпадъците поэтапно закриване на съществуващите нерегламентирани сметища. Важна предпоставка за ликвидиране на нерегламентираните сметища е доброто функциониране на системата за организирано събиране и транспортиране на отпадъците до регламентираните депа.

Разделно събиране на отпадъците се осъществява в град Ловеч, Априлци, Троян и Тетевен.

8.5 Защитени територии

На територията на област Ловеч са обособени 5 резервата - “Северен Джендем”, “Стенето”, “Козя стена”, “Царичина” и “Боатин”. Те са създадени за запазване на естествените формации от горско-дървесна и тревна растителност и уникални природни образувания на неживата природа и са част от Национален парк “Централен Балкан”, обхващащ площ от 70 000 ха. От област Ловеч в него са включени 19815 ха горски фонд /сега под управлението на МОСВ/ предимно естествени букови насаждения, както и насаждения от ела, смърч и единственото находище в Стара планина от бяла мура в резервата “Царичина”.

След обособяването на защитените зони по „Натура 2000” на територията на област Ловеч са определени следните зони, в които попадат и горски територии:

- По директивата за птиците – „Велчево”, Васильовска планина”, „Централен Балкан”, „Централен Балкан – буфер”, „Микре”, „Карлуковски карст”, „Деветашко плато”.
- По директивата за местообитанията – „Централен Балкан –буфер”, „Деветашко плато”, „Микре”, „Видима”, „Карлуково”, „Български извор”.

Наличието на защитени природни обекти има и важно стопанско значение. За ефективно използване на този ресурс е необходимо разработването на програми за развитие на дейности като отглеждане на билки, гъби и горски плодове, както и развитието на ловен и екотуризм.

8.6 Разходи за опазване и възстановяване на околната среда

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда нарастват до 2008 г. и въпреки намалението за 2009 г., за целия период областта се нарежда на второ място в рамките на СЗР по този показател. Вложените средства дават положителни резултати и екологичните показатели се подобряват.

Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в хил.лв., НСИ

Статистически райони и области	Общо разходи за опазване на околната среда				
	2005	2006	2007	2008	2009
България	639320	1038544	1197422	1700329	1280563
Северозападен	78754	76759	123162	139800	176614
Ловеч	7594	10336	24894	34383	25609
Дял от разходите за СЗР %	9.64	13.47	20.21	24.59	14.50

За периода темповете на нарастване на наличните дълготрайните материални активи с екологично предназначение са по-високи от стойностите за Северозападен район и страната.

Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (дма-еп) към края на годината, НСИ

Статистически райони и области	2005	2006	2007	2008	2009
България	1564381	2044010	2554049	3020105	3144944
Северозападен	310218	367827	414576	434541	534219
Ловеч	31584	34494	45527	62536	73517

Анализът на състоянието на околната среда налага следните изводи:

- Област Ловеч е една от областите в България, където няма нанесени сериозни щети върху околната среда.
- Основните компоненти на околната среда не носят опасност за човешкото здраве.
- Основните области за интервенция са в сферата на управление на твърдите битови отпадъци, пречистване на отпадните води, подобряване качеството на въздуха и превенция на риска.

9. Райони за целенасочено въздействие

Една от съществените специфики на област Ловеч по отношение на другите области в СЗР е голямата разлика в социално-икономическото развитие на отделните общини. Това предопределя целите, насоките и задачите в регионалното развитие на областта.

Сближаването и изравняването на социално-икономическото развитие на отделните общини, региони и страни се вписва в основните цели и приоритети на страните членки на ЕС. Бъдещото членство в ЕС поставя пред България необходимостта и създава възможност за целенасочени действия за повишаване качеството на живот във всички общини и региони.

Съобразно критериите в чл. 7а от Закона за регионалното развитие (Д.В. бр. 14 от 20.02.2004г., изм. Д. в. бр. 32 от 12.04.2005 г.) и данните на НСИ, общините от област Ловеч, които ще са обект на целенасочени действия са определени както следва:

- район в индустриален упадък - Троян
- изостанал селски район - Априлци, Летница, Луковит, Тетевен, Угърчин и Ябланица
- изостанал планински район - Априлци, Тетевен и Угърчин

В посочените общини живеят 59,61% от общото население на областта.

При анализа на данните в групата, определена като изостанал селски район прави впечатление голямата разлика между общините. Най-изостанала е община Угърчин, където стойностите на показателите: нетни приходи от продажби на 1 жител; равнище на безработица, коефициент на възрастова зависимост, са в пъти по-големи от средните за страната, докато за другите общини те са малко под критичния минимум.

За всички общини определени като райони за целенасочено въздействие е особено важно да станат обект на конкретни и реални действия от страна на държавните институции, целящи финансиране и създаване на подходящи условия за реализация на проекти по програмите и фондовете на ЕС. Чрез целенасочени действия трябва да се постигне ускорено и устойчиво развитие на общините, повишаване на трудовата заетост и подобряване качеството на живот на база оптимално оползотворяване на наличния потенциал и възможностите на ЕС.

Основни изводи

От анализа на социално икономическото развитие на област Ловеч могат да се направят следните обобщаващи изводи:

- демографската характеристика на областта се влошава поради засилената външна и вътрешна миграция, отрицателен естествен и механичен прираст, което води до застаряване на населението, загуба на работна ръка и висококвалифицирани специалисти.
- налице е спад в икономиката поради ниска конкурентноспособност
- има положителни тенденции в развитието на малки и средни предприятия в традиционни производства - главно в мебелната и преработвателната промишленост. Успешно се развиват няколко по-големи фирми в циментопроизводството, фармацията, метало и дървопреработването
- задълбочават се различията в социално – икономическото развитие между отделните общини, изразяващи се в големи разлики по отношение на трудовата заетост, доходите и жизнения стандарт.
- има положителни тенденции в селското стопанство, свързани с модернизация на бранша. Бъдещето развитие на селското стопанство е свързано с постигане на съответствие с изискванията на ЕС, подобряване качеството на продукцията и повишаване на пазарната конкурентноспособност.
- наличието на висок дял защитени територии, многото природни забележителности, съхранените културно – исторически забележителности и традиции са предпоставка за устойчиво развитие на различните видове туризъм.
- Въпреки наличието на средни специализирани училища, обучаващи специалисти от национално и регионално значение, тяхното значение намалява. Не е завършено оптимизирането на училищната мрежа и професионалното обучение не отговаря изцяло на потребностите на трудовия пазар.
- Безработицата расте, като в отделни общини от областта остава значително по-висока от средната за страната.
- съществува относително добре изградена техническа инфраструктура, но голяма част от нея се нуждае от модернизация, за да отговаря на съвременните изисквания – не добре поддържана пътна мрежа, амортизирана водопроводна мрежа, не доизградена канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения.

10. S W O T АНАЛИЗ

Силни страни

1. Наличие на защитени територии от национално и международно значение
2. Разнообразни природни ресурси за развитие на селско и горско стопанство
3. Малки и средни предприятия в традиционни производства – дървопреработване, мебелно производство, металообработване, шивашка и преработваща промишленост
4. Наличие на природни забележителности от местно и национално значение
5. Благоприятни географски и климатични условия
6. Наличие на Институт за планинско животновъдство и земеделие; професионални гимназии; утвърдени средни училища с национално значение; Технически колеж Ловеч
7. Традиции и развитие на зърнени, маслодайни, ягодоплодни култури и трайни насаждения
8. Съхранено културно-историческо наследство – история, архитектура, обичаи, фолклор, занаяти
9. Балансирана селищна мрежа
10. Традиции в машиностроенето и електротехниката
11. Изграден институционален капацитет в териториалните звена на централната власт и в общините за разработване и провеждане на политики
12. Активни НПО
13. Потенциал за използване на алтернативни енергийни източници
14. Развита пътна, водоснабдителна, електропреносна и газопреносна мрежа

Слаби страни

1. Неравномерно икономическо развитие между отделните общини и липса на целенасочени действия за преодоляване на различията и постигане на балансирано развитие
2. Демографски срив, застаряване на населението, емиграция и риск от обезлюдяване на големи части от територията
3. Влошаващо се състояние на техническата инфраструктура, в т.ч. пътища, В и К, сметосъбиране, сметоизвозване, Депа за ТБО, пречиствателни станции

4. Слаба връзка бизнес-наука-образование
5. Слаба професионална адаптивност и професионална квалификация, несъответстваща на изискванията на пазара на труда и на съвременния бизнес
6. Нисък жизнен стандарт
7. Ограничена, остаряла и неразвита бизнес инфраструктура и физическа база за индустриално развитие и привличане на нови инвестиции
8. Ниски равнища на икономическа активност, заетост и мобилност на работната сила
9. Повишаващи се нива на зависимост от социални помощи, вследствие на демографските тенденции, високия брой на ползвателите на социални помощи и ниските нива на участие във формалната икономика
10. Ниска конкурентоспособност на голяма част от фирмите
11. Липса на иновации и високотехнологични производства

Възможности

1. Изграден капацитет на администрацията и бизнеса за успешно изпълнение на проекти по действащите оперативни програми, Програмата за развитие на селските райони и други международни донорски програми
2. Устойчиво развитие на малките и средни предприятия
3. Внедряване на иновативни продукти, технологии, процеси и услуги
4. Целенасочена подкрепа за изграждане на големи инфраструктурни обекти
5. Развитие на алтернативни енергийни източници – енергия от слънце, вятър, биомаса, отпадъци, хидро
6. Използване ресурса на природното, историческо наследство и културата за устойчиво развитие
7. Разширен достъп на местните производители до международни пазари
8. Подобряване на конкурентоспособността и повишаване адаптивността на работната сила
9. Развиваща се култура за предприемачество, учене през целия живот и равни възможности
10. Подобряване на енергийната ефективност на публични, частни и производствени сгради
11. Утвърждаване на областта като атрактивна туристическа дестинация, диверсификация на туристическото предлагане

12. Различни форми на производствено коопериране и сътрудничество (кълъстери, публично частно партньорство и др.)
13. Развитие на нисковъглеродна икономика
14. Увеличено производство на екологични продукти

Заплахи

1. Задълбочаване на негативните демографски процеси и емиграция на млади, висококвалифицирани кадри
2. Задълбочаване на несъответствието между квалификацията на работната сила и нуждите на пазара на труда
3. Ниска конкурентност на местния бизнес, поради висока енергоемкост, ниска производителност на труда, невнедряване на иновации
4. Неефективност на държавната политика, насочена към социално уязвими групи, увеличаване на бедността и дела на хората без или с ниско образование и квалификация
5. Нерешаване на ключови инфраструктурни проблеми
6. Недостатъчни публични инвестиции в инфраструктурата
7. Липса на гражданско участие в решаване на въпроси от местно значение
8. Ограничена децентрализация на местното самоуправление
9. Недостатъчен финансов ресурс на отделните земеделски производители и преработватели за постигане на съответствие с изискванията на ЕС

Компонентите в отделните страни на SWOT анализа са подредени по степен на важност от гледна точка на тяхната национална и местна значимост, наличие на съхранени традиции, неизползван потенциал и възможност за разгръщането му в бъдеще, силата им на въздействие върху цялостното развитие, обективни и субективни нагласи за определяне насоките в регионалното развитие за решаване на проблемите.

Определянето на защитените територии като най-силна страна в SWOT анализа е обусловено от високия дял – 7.17 %, който заемат от общата територия на областта и националния и международен статут на Национален парк “Централен Балкан”..

Местоположението на областта, включващо територии от Дунавската низина до Стара планина, определя климатичното и природно разнообразие, което в съчетание със защитените територии,

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г.

природни забележителности и съхраненото културно-историческо наследство е основна предпоставка за развитието на туризма.

Благоприятните географски и климатични условия и наличието на разнообразни природни ресурси са в основата за развитието на селското и горското стопанство. То се подпомага от ИПЖЗ и традициите в производството на ягодоплодни култури и трайни насаждения.

МСП са силната страна, поради нарастващият им дял и роля при реструктуриране на икономиката, повишаване на заетостта и доходите.

Определените силни страни могат да се превърнат във фактор за ускоряване на социално-икономическото развитие на областта, реализирайки следните възможности:

След присъединяването на България към ЕС редица специфични проблеми могат да бъдат решени чрез използване инструментите на ЕС.

Подобряване средата за развитие на МСП и тяхната конкурентноспособност може да се реализира чрез технологична модернизация, повишаване адаптивността на работната сила и различни форми на производствено коопериране и сътрудничество.

Стимулиране изграждането, развитието и укрепването на МСП е гаранция за подобряване на социално-икономическото състояние и повишаване на заетостта.

Достъпът до пазара на ЕС предоставя възможности за реализация на продукцията и развитие на МСП при спазване изискванията по отношение на качество и конкурентно способност.

Инфраструктурните проблеми са пречка за развитието на бизнеса и понижават качеството на живот, но решаването им не е във възможностите на областта. Това изисква активно участие на държавата.

Тенденциите в развитието на туризма в световен мащаб са насочени към алтернативни видове туризъм. В областта съществуват ресурси (природното и историческо наследство и културата) за предлагане на алтернативни видове туризъм, което ще подпомогне цялостното икономическо развитие на региона.

Използването на силните страни за реализиране на възможностите за развитие на област Ловеч е неразривно свързано с неутрализиране на слабите страни и заплахите.

Тенденцията към задълбочаване на разликите в икономическото развитие между отделните общини съществува е заплахата от по-нататъшно негативно развитие на демографските показатели и влошаване качеството на живот в изоставаните общини.

Нерешаването на проблемите в областта на инфраструктурата и околната среда ще забави цялостното икономическо развитие на областта.

Необходимо е адаптирането на образованието съобразно изискванията на пазара на труда

Актуализиран документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Ловеч за периода 2010-2013 г. и подобряване на връзката наука-бизнес-образование, което ще намали заплахата от изоставането в научната и развойна дейност и би могло да доведе до повишаване на икономическата активност, мобилност и заетост на работната сила.

За намаляване отрицателните последици от конкурентен натиск върху местния бизнес след присъединяване към ЕС е необходимо преодоляване на проблемите, породени от ограничената, остаряла и неразвита бизнес структура и лошата физическа база за индустриално развитие и недостатъчен административен капацитет за усвояване средствата от ЕС.

SWOT анализът предопределя избора и подреждането на приоритетите в развитието на Област Ловеч за постигане на главната цел – балансирано и устойчиво развитие на всички общини.

II. Стратегическа част

Визията, целите и приоритетите на Актуализираната стратегия за развитие на област Ловеч (2010-2013 г.) са формулирани въз основа на актуализирания социално-икономически анализ и SWOT-анализа. Те са съгласувани с Актуализирания документ за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2009-2015 г., действащите оперативни програми за периода 2007-2013 г., финансирани от фондовете на ЕС, новите цели и приоритети на кохезионната политика на ЕС, както и актуализирания план за развитие на Северозападен район.

Като цяло Областната стратегия за развитие на област Ловеч отговаря на главните приоритети за регионално развитие на ЕС и е в съответствие с утвърдените оперативни програми за програмния период 2007-2013 година. От друга страна обаче, е променена ролята на този тип стратегически документи, като според промените, настъпили с приетия Закон за регионално развитие през 2008 г., областните стратегии са документ със средносрочен, а не дългосрочен хоризонт на действие. Това от своя страна налага преоценка и модифициране на залегналите цели и приоритети в приетата през 2005 г. стратегия, които да дадат една по-прагматична стратегическа рамка, с по-ясни и измерими очаквани резултати.

1. ВИЗИЯ

Област Ловеч – хармонично и устойчиво развиваща се при високо ниво на заетост,

Реализирането на тази визия трябва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между бизнес-субектите, структурите на гражданското общество, държавните и местните власти. Това следва да се осъществи на базата на добре планирани стратегически цели, приоритети, мерки и конкретни действия, насочени към ефективно използване на местния потенциал и с привличането на средства, осигурявани от различните национални и Европейски програми и инструменти.

Основните принципи, върху които се основава стратегическата рамка на регионалното развитие на област Ловеч са:

- Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения;
- Координация вътре и между управленските звена на всички равнища, носещи отговорността за постигане на очакваното състояние на областта към хоризонта на планирането;
- Концентрация на усилията, човешките и финансовите ресурси за осъществяване на набелязаните в стратегията цели;
- Тясно обвързване и интегритет на действията, заложи в различните програми за постигане на комплексен социално-икономически ефект;
- Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения към променящите се условия на средата, в която се реализира стратегията.

2. ГЛАВНА ЦЕЛ

Да се постигне висока степен на социално-икономическо развитие на област Ловеч в условията на устойчиво и балансирано развитие на районите в Република България.

3. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

- Устойчиво икономическо развитие и повишаване конкурентоспособността на местната икономика
- Подобряване качеството на живот в област Ловеч

- Развитие на сътрудничество и партньорство между общините с цел сближаване и повишаване качеството на живот.

4. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

ПРИОРИТЕТ 1 Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за устойчиво развитие

Развитието и модернизацията на инфраструктурата е от определящо значение за увеличаване инвестиционната атрактивност и конкурентоспособност на областта. Инфраструктурата е ключов фактор за развитието на бизнеса и източник за създаване на нови работни места.

Проектите за развитие и модернизация на инфраструктурата се оценяват за тяхното въздействие върху околната среда, което е от особена важност за прилагане принципите на устойчивото развитие.

В този приоритет се очертават следните специфични цели:

Мерки 1: Развитие и модернизация на транспортно комуникационната инфраструктура

Развитието на транспортната инфраструктура е определено от българското правителство за национален приоритет. Подобрената мобилност осигурява по-добри възможности за заетост и повишаване стандарта на живот. За постигане на характеристики, отговарящи на европейските норми и стандарти, пътната мрежа в областта се нуждае от сериозни инвестиции за рехабилитация и модернизация. Ефективната и безопасна транспортна инфраструктура ще привлече нови инвеститори и ще повиши търговския обмен между общините в областта, с други региони в страната и международния обмен.

Необходимо е продължаване строителството на автомагистрала „Хемус“, която ще повлияе цялостното икономическо развитие на област Ловеч и на регионите в Северна България за повишаване на заетостта и създаване на по-добри условия за бизнеса.

Подобряването на достъпа и развитието на информационните и комуникационни технологии има ключово значение за модерното функциониране на бизнеса, подобряване на достъпа на бизнеса и

Основните мерки тук са свързани с реконструкцията и модернизацията на републиканските пътища, осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори, и общинската пътна мрежа за подобряване връзките между общините и до местата с потенциал за развитие на туризма в планинската част на областта. Политиката за регионално развитие ще се насочи към:

- реконструкция и модернизация на пътища I, II и III клас от републиканската пътна мрежа
- реконструкция и ремонт на общинските пътища
- подобряване на достъпа и развитието на информационните и комуникационни технологии и услуги

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Регионално развитие” (пътната инфраструктура от регионално и местно значение) приоритетна ос 2 „Регионална и местна достъпност”, операция 2.1. „Регионална и местна пътна инфраструктура”.
- Програма за развитие на селските райони, приоритетна ос 3, мярка 321 „Основни услуги за икономиката и населението в селските райони”
- Световна банка

Мерки 2: Развитие на водоснабдителната и канализационна инфраструктура

Подобряване състоянието на водоснабдителната и канализационна система е важен фактор за социално – икономическото развитие на областта и постигане на устойчиво развитие. Усилията ще се насочат към:

- осигуряване на достатъчни количества питейна вода чрез изграждане на нови водоизточници
- изграждане на пречиствателни станции за питейни води
- модернизация и реконструкция на водопроводната мрежа

- изграждане на канализационни системи, главни колектори и пречиствателни станции за отпадъчни води
- въвеждане на нови системи на управление на ограничените водни ресурси

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Околна среда”, приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населените места с над 2000 екв.ж. и в населени места с под 2000 екв.ж., попадащи в градските агломерационни ареали
- Програма за развитие на селските райони, приоритетна ос 3, мярка 321 „Основни услуги за икономиката и населението в селските райони”
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)
- Световна банка

Мерки 3: Изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура

Във връзка с изпълнение на ангажименти, поети от Република България по Директива 1999/31/ЕО за депониране на отпадъците, в Националната програма за управление на дейностите по отпадъците е предвидено изграждане на система от съоръжения, осигуряващи екологосъобразното обезвреждане на цялото количество битови отпадъци, генерирани в страната, както и закриване на всички съществуващи депа за отпадъци, които не отговарят на изискванията на нормативната уредба и съвременните технически стандарти

Политиката за регионално развитие следва да подкрепи изграждането и подобряването на екологичната инфраструктура, а именно:

- изграждане на съвременни съоръжения за третиране и преработване на битовите и промишлени отпадъци
- създаване на системи за разделно събиране на отпадъците от домакинствата и бизнеса в областта
- рекултивация и закриване на съществуващи депа за битови отпадъци
- безопасно съхранение на залежали, негодни и забранени за употреба препарати за растителна защита

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Околна среда”, приоритетна ос 2: „ Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци”

- Програма за развитие на селските райони, Приоритетна ос 3, мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони”
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)

Мерки 4: Изграждане на системи за предотвратяване на риска

Екологичните рискове на местно ниво са свързани с предизвикваната от водата ерозия, наводнения и свлачища. Мерките са насочени към предотвратяване и отстраняване (минимизиране) на риска до допустимите равнища. Действията по предотвратяване на риска обхващат:

- Мониторинг на водните тела
- дейности за предотвратяване на почвената ерозия
- почистване и укрепване на речните корита
- проучване и поддържане на укрепленията с цел предотвратяване на наводнения
- укрепване на засегнати от свлачища територии

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Регионално развитие”, Приоритет 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие”, 1.4. „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”
- Оперативна програма „Регионално развитие”, приоритет 4 „Местно развитие и сътрудничество”, 4.1. „Дребномащабни местни инвестиции”
- Оперативна програма „Регионално развитие”, Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие”, операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” 1.4-07/2010 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие”.
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)

Мерки 5: Подобряване на енергийната ефективност и развитие на ВЕИ

С оглед националните и общоевропейските приоритети за подобряване на енергийната сигурност и ликвидиране на енергийната бедност е необходимо подобряване на енергийната ефективност и развитие на алтернативни енергийни източници. Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, водещи до постигане на останалите цели на енергийната и икономическа политика – повишаване на конкурентоспособността на икономиката, намаляване зависимостта от внос на енергия и енергийни ресурси, намаляване негативното въздействие на енергийното производство върху околната среда и климата, откриване на нови производства и работни места, намаляване разходите на домакинствата и публичния сектор за енергия и повишаване на жизнения стандарт. В тази връзка ще се търсят възможности за:

- подобряване на енергийната ефективност в публичния сграден фонд, бизнеса и домакинствата
- разширяване използването на енергоспестяващо осветление
- разширяване използването на соларни панели за топла вода от крайни потребители – образователни, здравни и социални заведения, домакинства, бизнес-потребители
- разширяване използването на възобновяеми енергийни източници от бизнеса, привличане на инвеститори в областта на енергията от ВЕИ

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Регионално развитие”, Приоритет 2 „Регионална и местна достъпност”, 2.3. „Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси”
- Програма за развитие на селските райони, Приоритетна ос 3, Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони”
- Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) – Приоритетна област 1: „Защита на околната среда, включително градската среда, посредством намаляване на замърсяването и насърчаване използването на възобновяема енергия, фокусни области: развитие на устойчив добив на енергия, включително използването на възобновяеми енергийни източници; геотермални енергийни източници, водна енергия и енергийна ефективност

- Програма ИНТЕРРЕГ IV С
- Програма Интелигентна енергия – Европа II
- Фонд „Енергийна ефективност”
- Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”, Приоритет 2 „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес-среда”, Операция 2.1. „Подобряване на технологиите и управлението в предприятията”, операция 2.3. „Подкрепа за въвеждане на енергоспестяващи технологии и използването на възобновяеми енергийни източници”
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)

ПРИОРИТЕТ 2 Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика за постигане на икономически растеж и заетост.

Увеличаването на равнището на социално – икономическо развитие на областта е свързано с реализацията на дейности, насочени към насърчаване на инвестициите за технологично обновление и внедряване на иновативни технологии, процеси, продукти и услуги, както в традиционните за местната икономика производства, така и при разкриването на нови.

Повишаването на конкурентоспособността на регионалната икономика, на отделните ѝ сектори и фирмите, е от изключителна важност за постигане на устойчива заетост, повишаване на реалните доходи и жизнения стандарт.

Мерки 1 : Развитие на бизнес средата, стимулиране на предприемачеството и привличане на инвестиции.

За постигане на тази цел ще бъдат подкрепяни дейности, насочени към :

- Усъвършенстване на административните услуги за бизнеса
- Политика за привличане на инвестиции, особено в производства с висока добавена стойност
- Подкрепа за изграждане на технологични и бизнес паркове

- Изграждане на местен капацитет за развойни и иновационни дейности, както и за трансфер на ноу-хау
- Развитие на бизнес мрежи и клъстери
- Подкрепа за развитието на малките и средните предприятия
- Развитие на публично-частни партньорства
- Повишаване на предприемаческите познания и умения

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Административен капацитет”, Приоритетна ос 1 „Добро управление”, Подприоритет 1.4. „Администрацията – партньор на бизнеса”
- Оперативна програма „ Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, Приоритетна ос 2 “Повишаване ефективността на предприятията и насърчаване развитието на благоприятна бизнес среда”, операция 2.2. „Създаване на инфраструктура в подкрепа на бизнеса”, операция 2.4.1. „Насърчаване на бизнес кооперирането и клъстерите”
- Оперативна програма „ Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, Приоритетна ос 1 „Развитие на икономика базирана на знанието и иновационни дейности”, операция 1.1.2. „Подкрепа за разработване на иновации от предприятия и внедряването им в икономиката”
- Оперативна програма „ Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, Приоритетна ос 4 “Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика”

Мерки 2 : Повишаване на конкурентоспособността чрез технологична модернизация, внедряване на иновации и международно признати стандарти

За да се наложат на вътрешния и на международния пазар, т.е. да отговорят на високите изисквания за качество, местните предприятия се нуждаят от достигане на високо технологично ниво, подобряване на производителността на труда и ефективността си. Въвеждането на модерни технологични мощности и насърчаването на инвестиционни дейности от страна на предприятията ще повиши техния конкурентен потенциал, което ще позволи излизането на нови пазари, развитието на нови продукти и производствени процеси, повишаване на пазарния дял и увеличаване на продукцията им.

- Повишаване на конкурентноспособността чрез технологична модернизация на производствата.
- Приоритетно внедряване на екологични, безотпадни, енергийно спестяващи производствени технологии за намаляване на енергоемкостта и неблагоприятните екологични ефекти.
- Внедряване на системи за управление на качеството и на околната среда, интегрирани системи за управление и международно признати стандарти.
- Внедряване на иновативни процеси, продукти и услуги.
- Модернизация на производствените предприятия за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, Приоритетна ос 2 “Повишаване ефективността на предприятията и насърчаване развитието на благоприятна бизнес среда”, операция 2.1.1. „Технологично обновление в предприятията”, операция 2.1.2. „Покриване на международно признати стандарти”, операция 2.3.1. „Въвеждане на енергоспестяващи технологии в предприятията”
- Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, Приоритетна ос 1 „Развитие на икономика базирана на знанието и иновационни дейности”, операция 1.1.2. „Подкрепа за разработване на иновации от предприятия и внедряването им в икономиката”
- Рамкова програма „Конкурентоспособност и иновации (2007-2013)”
- Национален фонд „Научни изследвания”
- Национален иновационен фонд
- Седма рамкова програма на ЕС

Мерки 3 : Постигане на икономически ефективно, социално и екологически балансирано туристическо развитие.

- Балансиране на икономическите цели в развитието на туризма с опазване на природното богатство и културното наследство.

- Подобряване достъпа до места с потенциал за развитие на туризма.
- Подобряване качеството на услугите в туризма.
- Подкрепа за разнообразяване на туристическото предлагане и превръщане на културното и историческото наследство и природни дадености в основна предпоставка за развитие на алтернативни видове туризъм; развитие на курортно селище „Беклемето“ като курорт с национално значение.
- Подобряване на институционалната организация и информационното осигуряване на туризма.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Регионално развитие”, Приоритет 3 “Устойчиво развитие на туризма”, 3.1 „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура”; 3.2. „Развитие на регионалния туристически продукт и маркетинг на дестинациите”, 3.3. „Национален туристически маркетинг”; 3.1-03 „Подкрепа за развитието на природни, културни и исторически атракции”;
- Програма за развитие на селските райони, Приоритетна ос 3, Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности”

ПРИОРИТЕТ 3 Развитие на човешкия капитал и местните общности

Развитието на човешкия капитал, подобряването на уменията на човешкия ресурс за по – висока приспособимост към икономическите и социални промени е условие за развитието на областта и за подобряване качеството на живот. Това означава да се инвестира в хората да придобият нови знания и умения; да се утвърди практиката за учене през целия живот, с цел професионална реализация през целия активен живот; гарантиране на всеки пълноценно участие в обществото и правото на достоен труд; постигане на по-високо качество на работната сила; гарантиране на достъпа до качествено образование и обучение за всички; по-устойчива и „активна“ социална защита и осигуряване на равенство на възможностите.

Равният достъп до основни услуги за всички граждани е решаващ за ефективно социално включване и участие в живота на обществото.

Мерки 1: Осигуряване на модерно и достъпно образование и професионално обучение

Модерната икономика налага непрекъснат процес на адаптация на образованието и

В тази връзка подкрепа трябва да получат следните дейности:

- подкрепа за обучение, осигуряващо професионална подготовка и квалификация според нуждите на пазара на труда.
- разширяване на участието в образованието и обучението през целия живот.
- осигуряване на адекватна материално – техническа база в образователните и обучителните институции и модерен образователен процес.
- подкрепа за професионално насочване, придобиване на квалификация или преквалификация.
- подкрепа за развитие на специфичните за региона училища и ИПЖЗ.
- намаляване броя на децата, отпадащи от училище.
- обхващане на по-голям брой деца в предучилищното образование.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 - 2013 г., 4.1.06 "Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система"; 4.1.05 "Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства"; 4.1.07 "Включващо обучение"; 4.2.05 „Да направим училището привлекателно за младите хора"; 3.1.06 "Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес"; 3.3.07 "Ученически и студентски практики"; 4.3.02 "Система за кариерно ориентиране в училищното образование"
- Програма „Еразъм”
- Програма „Леонардо да Винчи”

Мерки 2: Повишаване степента на заетост

- квалификация и преквалификация на безработните с цел развитие на професионални умения, адекватни на пазара на труда.
- подкрепа за икономическата активност и насърчаване на предприемачеството.
- активно прилагане на мерките, целящи повишаване на трудовата заетост.
- повишаване на производителността и насърчаване адаптивността на заетите лица.

- привеждане на условията на труд на работното място в съответствие с нормите и изискванията на законодателството по безопасност и здраве при работа.
- подобряване на професионалния и здравния статус на работната сила чрез внедряване на превантивни системи за мониторинг и контрол на рисковете за здравето и безопасността на работното място.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 - 2013 г., 1.1.07 „Вземи живота си в свои ръце“; 2.1 „Подобряване адаптивността на заетите лица“; 2.2 "Насърчаване на гъвкавостта на пазара на труда"; 2.1.15 "Социални иновации в предприятията"; 2.1.16 "Квалификационни услуги и обучения на заети лица"; 2.3.01 „Превенция за безопасност и здраве при работа“ 2.3.02 "Безопасен труд";
- НП „От социални помощи към заетост“
- НП „Старт в кариерата“

Мерки 3: Подкрепа за социално включване и равен достъп до образователни, социални и здравни услуги и повишаване ефективността на институциите

- разширяване на предлагането на социални услуги в общността за деца в риск, хора с увреждания и възрастни хора и намаляване дела на настанените в институции.
- активна подкрепа за децата и техните семейства с цел превенция на изоставянето и ранното отпадане от училище.
- интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователна среда и подпомагане на тяхното обучение.
- подобряване достъпността на средата, осигуряване на достъпен транспорт за хората с увреждания.
- създаване и налагане на интегриран модел за предоставяне на услуги на областно ниво; подобряване на географското разпределение на услугите, с цел съответствие с идентифицираните потребности.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 - 2013 г., 5.2.07 „Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове

увреждания и самотно живеещи хора - дейности „социален асистент" и „домашен помощник"; 4.1.04 „Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности"; 5.1.03 „Шанс за всички";

Мерки 4: Диалог и партньорство със структурите на гражданското общество

- активен диалог с гражданите по въпроси от местно значение.
- активно партньорство между институциите, органите на местната власт и неправителствения сектор.
- активизиране участието на всички етноси в обществения живот.
- създаване на условия за активно участие на младите хора в гражданското общество.
- насърчаване на доброволчеството.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Административен капацитет“ 2007 – 2013 г.
- Програма Младежта в действие 2007 – 2013 г.
- Програма Европа за гражданите 2007 -2013 г.

Мерки 5: Подкрепа за развитие на културни дейности и спорт

- подкрепа за местните културни центрове, библиотеки, читалища, творчески състави и самодейни колективи.
- подкрепа за реализация на традиционни или иновативни културни събития.
- осигуряване на широк достъп на подрастващите до извънучилищни занимания, които развиват творческия потенциал или гражданската ангажираност.
- създаване на благоприятни условия за практикуване на масов спорт.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 – 2013 г.
- Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 – 2013 г.
- Програма за развитие на селските райони 2007 – 2013 г.
- Програма Младежта в действие 2007 – 2013 г.

ПРИОРИТЕТ 4 Устойчиво развитие на конкурентноспособно селско и горско стопанство

Извеждането на селското и горско стопанство като приоритет за област Ловеч произтича от традиционно високия им дял в местната икономика, благоприятните почвено - климатични условия, силните позиции и традиции на тези сектори и тенденциите за възвръщането им. Европейското финансиране на отрасъла е предмет на Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС, която включва мерки за подпомагане на пазара и доходите, включително и чрез директни плащания, инвестиции за пазарна подкрепа, експортни субсидии и др., както и чрез разнообразни мерки за развитието на селските райони. Общата селскостопанска политика на ЕС има за цел гарантирането на приемлив жизнен стандарт на земеделските стопани, да гарантира наличието на достатъчно храна на справедливи цени и да опазва традиционните производства, сортове и породи.

Използването на механизмите на подхода «Лидер» дават възможност за мобилизиране на местните общности с цел оползотворяване на местните ресурси и изграждане на социален капитал и партньорства.

Мерки 1 : Повишаване конкурентността на земеделските стопанства в област Ловеч чрез структурно и технологично подобряване на производството в съответствие с европейските норми

Инвестирането в модернизацията на материалните активи е от ключово значение за намаляването на разходите, за производството на по-качествени продукти с по-висока добавена стойност и за подобряване опазването на околната среда.

След хармонизирането на националното законодателство с правото на ЕС и присъединяването към стандартите на Общността в областта на хигиената, безопасността на труда, опазването на околната среда и хуманното отношение към животните е необходимо осъвременяване на материално-техническата база, както и на знанията и уменията на работната сила. За постигане на съответствие със стандартите на Общността е нужно изграждането на площадки за съхраняване на оборския тор и на пречиствателни съоръжения за отпадните води в застрашените от нитрати зони. В млекопроизводството усилията ще бъдат насочени към удовлетворяване на изискванията в областта на хигиената, безопасността на труда и хуманното отношение към животните. В птицевъдството ударението е върху въвеждането на новото европейско законодателство, свързано с хуманното отношение към кокошките-носачки. Необходима е подкрепа и за модернизирането на сградния фонд и помещенията за отглеждане на

Подобряването на икономическото състояние на земеделските стопанства ще се осъществява чрез дейности за насърчаване на по-доброто използване на факторите за производство, включително чрез въвеждане на нови технологии и иновации и земеделски практики, съхраняващи околната среда.

- Модернизация на материалните активи и производствените фактори в земеделските стопанства.
- Подкрепа за постигане на съответствие със стандартите на Общността.
- Адаптиране на структурата на стопанствата.
- Подобряване на човешкия потенциал.
- Повишаване информираността на земеделските стопани и селските общности за политиката на МЗХ по прилагане стандартите на общността и възможностите за финансиране.
- Насърчаване на органичното производство на селскостопански продукти, тяхното сертифициране и налагане на пазара
- Рекултивация на земеделския фонд, защита на почвите от ерозия чрез прилагане на подходящи агротехнически мероприятия .
- Опазване на генетичния фонд на високоадаптирани местни породи и сортове.

Финансова подкрепа:

Програма за развитие на селските райони 2007 – 2013 г.

Мерки:

- “Модернизиране на земеделските стопанства”;
- Подобряване на икономическата стойност на горите”;
- “Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти”;
- “Сътрудничество за разработване на нови продукти, процеси и технологии в земеделието, хранително-преработвателния и горския сектор”;
- “Инфраструктура свързана с развитието и адаптирането на земеделието и горското стопанство”;
- “Възстановяване на селскостопанския производствен потенциал, разрушен от природни бедствия и въвеждане на подходящи превантивни дейности”;
- “Създаване на стопанства на млади фермери”;
- “Инфраструктура свързана с развитието и адаптирането на земеделието и горското стопанство”;
- Подкрепа за полупазарни стопанства в процес на реструктуриране;

- “Създаване на организации на производители”;

Мерки 2 : Подобряване качеството на живот и разнообразяване на възможностите за заетост в селските райони

- Подобряване на състоянието на пътната мрежа и водоснабдяването в малките населени места
- Разнообразяване на селскостопанската икономика с неселскостопански дейности
- Развитие на услугите за селската икономика и население, включително обновяване и развитие на селата
- Развитие на туристически дейности в селските райони и възстановяване и опазване на културно – историческото наследство
- Създаване и подкрепа за развитието на микропредприятия и бизнес - сдружения
- Насърчаване на местните инициативни групи по подхода ЛИДЕР
- Усъвършенстване на обучението и подобряване достъпа до информация на производителите

Мерки 3: *Опазване и възстановяване на горския фонд и биологичното разнообразие*

Устойчивото управление на горите предполага прилагането на система от мероприятия и мерки за запазване на горските екосистеми при обогатяване на тяхното значение в екологичен, социален и икономически аспект за подобряване живота на хората и професионално управление на горите от стабилен горски сектор с широка обществена подкрепа, при взаимно зачитане и интегриране на интересите на всички страни, имащи отношение към горите.

България е една от най-богатите страни в Европа от гледна точка на уникална флора и фауна (биологично разнообразие), разнообразие от местообитания, обширни гори и други ресурси с биологично значение. Опазването на биологичното разнообразие изисква дългосрочно опазване на местообитанията, където оцеляват редки видове. Съответната политика на България включва мерки като създаване на Национална екологична мрежа НАТУРА 2000, увеличаване на защитените територии и създаване на механизми за тяхното управление.

Основни дейности:

- Прилагане на специфични лесовъдски методи с цел опазване на горския фонд и производство на висококачествена дървесина.
- Подкрепа на инициативи и мерки свързани със сертифицирането на горите и въвеждане на системи за устойчиво управление на горския фонд.
- Политика за подпомагане на недържавните собственици по стопанисването на горите.
- Възстановяване на горите върху обезлесените територии, особено върху тези засегнати и унищожени от пожари, съхнене, паша, незаконни сечи.
- Насърчаване на залесяването в земеделски територии, включително и за производство на биомаса.
- Ефективно управление и устойчиво ползване на териториите от НЕМ НАТУРА 2000.

Финансова подкрепа:

- Оперативна програма „Околна среда”, Приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”
- Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) – Приоритетна област 1: „Защита на околната среда, включително градската среда, посредством намаляване на замърсяването и насърчаване използването на възобновяема енергия, фокусни области: поддържане на биологичното разнообразие и природните ресурси; развитие на устойчиво управление на горите”
- Програма LIFE +
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)
- Програма за развитие на селските райони, Приоритетна ос 2 „Подобряване на околната среда и селската природа (управление на земята)”

5. Политики за целенасочено въздействие

Изведените приоритети на регионалното развитие на област Ловеч за периода 2010 - 2013 година и специфичните цели при реализирането им, в една или друга степен важат за всичките осем общини в областта, но с различен обхват и тежест.

От първостепенно значение за развитието на всички общини, определени като райони за целенасочено въздействие, е решаването на проблемите, свързани с развитието на човешките ресурси, конкурентоспособността и инфраструктурата.

Политиката за развитие на тези райони трябва да бъде насочена към преодоляване на демографския срив и обезлюдяването им. За целта е необходимо осигуряване на устойчива заетост, преквалификация и професионална квалификация на работната сила и диверсификация на местната икономика.

Провеждането на политика за опазване на околната среда, биоразнообразието, богатото културно, историческо и природно наследство е фактор и предпоставка за икономическо развитие на тези райони.

Изхождайки от спецификата на отделните общини и попадането им в различни категории като райони за целенасочено въздействие, реализирането на отделните приоритети и специфични цели ще имат различно измерение.

За община Троян – район с индустриален упадък, политиката ще бъде насочена към разнообразяване и въвеждане на нови технологии в производството при оптимално използване на съществуващите физически и човешки ресурси; повишаване образователното ниво и професионалните умения и квалификация на работната сила, която да отговаря на изискванията на пазара на труда; подпомагане на съществуващите малки и средни предприятия за тяхното устойчиво развитие в условията на ЕС.

За районите определени като изостанали селски, включващи общините Априлци, Летница, Луковит, Тетевен и Угърчин, политиката за регионално развитие ще бъде насочена към създаване на рентабилно селско и горско стопанство чрез възраждане и развитие на традициите в съответствие с изискванията на ЕС; разнообразяване и развитие на съпътстващи производства, услуги и алтернативни видове туризъм; подобряване състоянието на пътищата, социалната инфраструктура и повишаване качеството на живот.

В изостаналите планински райони включващи общините Априлци, Тетевен и Угърчин, основните насоки са към създаване условия за устойчиво развитие на традиционен и алтернативни видове туризъм; подпомагане развитието на малки и средни предприятия като възможност за повишаване заетостта и оползотворяване на съществуващия потенциал.

III. Организация и координация на дейностите за реализация на АД на ОСР

Организация и координация на дейностите

Цялостната организация и координация ще се осъществява на принципа на партньорството. В процеса на актуализация на стратегическия документ участваха както Областния управител, Областния съвет за развитие, представители на работодателите, на неправителствения сектор.

Функциите по изпълнението на регионалната политика в България на органите на изпълнителната власт на териториално ниво са определени в Закона за регионалното развитие.

Областният управител организира разработването, осъществява обсъждане и актуализирането на стратегията, осъществява публичност и прозрачност на планирането и програмирането на регионалното развитие, подпомага разработването на общинските планове за развитие.

Областният съвет за развитие, в който участват всички кметове, представители на общинските съвети в областта, представител на регионалната асоциация на общините, делегиран представител на национално представените организации на работодателите и на работниците и служителите, приема актуализирания документ на стратегията.

Участието на местните власти в лицето на кметовете на общините и председателите на общинските съвети се характеризира с актуализирането и изпълнението на общински планове за развитие, които се разработват в съответствие с предвижданията на Актуализираният документ на областната стратегия.

Всички заинтересовани страни подпомагат дейностите по реализация на АД на ОСР чрез разработване на проекти за регионалното развитие.

Цялостният процес по стратегическото планиране и програмиране на областно ниво се осъществява в съответствие с приоритетите на регионалната политика на България.

Източници на финансиране

В периода на действие на Актуализирания документ на областната стратегия за развитие основни източници на финансиране ще бъдат структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, други международни донорски програми, републиканския и общинските бюджети.

Значимо място ще заемат и фондовете за финансиране на общата селскостопанска политика на ЕС. За постигане целите, заложи в настоящия Актуализиран документ съществен принос ще имат и частни инвестиции от страна на местния бизнес. Особено внимание следва да се обърне на финансовата децентрализация, която разширява обхвата на финансовите правомощия на местните власти

IV. Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията /система за мониторинг/

Областният управител отговаря пряко за разработването и изпълнението на Актуализирания документ на стратегията за развитие на област Ловеч.

Областният съвет за развитие:

- определя концепцията, структурата и съдържанието на АДИ на ОСР
- предлага работните групи за разработване и наблюдение на изпълнението на АДИ на ОСР
- приема АДИ на ОСР и отчетите за изпълнение
- организира изпълнението на АДИ на ОСР като координира действията на местните власти, НПО и други органи и организации
- лобира пред централните органи и институции за изпълнение на дейностите

За наблюдение и оценка на реализацията на АДИ на ОСР се създава **Мониторингова** група, в която се включват: зам. областен управител, кмет на община, ръководители на работодателска организация, синдикат, инфраструктурно предприятие и НПО. Съставът на групата се предлага от Областния управител и се одобрява от Областния съвет за развитие.

Дейности на мониторинговата група:

- наблюдава цялостния процес на изпълнение на стратегията

- изготвя ежегоден доклад до Областния съвет за развитие за успехите, неуспехите, проблемите и причините за тях при изпълнението на стратегията, като въз основа на него се взема решение за актуализация на стратегията
- представя на Областния управител и Областния съвет за развитие предложение за оценка на изпълнението на стратегията и последващи решения

Мониторинговата група изготвя оценка, която отчита ефективността на използваните ресурси, анализ на положителните и отрицателните фактори при изпълнението на стратегията, изводи и препоръки относно прилагането на политиката за регионално развитие при планирането за следващия програмен период.

Критериите и индикаторите за оценка на резултатите от изпълнението на стратегията са:

- основни демографски показатели
- стойности на изменение на доходите, средна годишна заплата
- трудова заетост и безработица, заети в индустрията, селското стопанство и услугите
- изменение на брутния вътрешен продукт и брутната добавена стойност
- инвестициите – разходи за ДМА, разходи за развойна дейност, чуждестранни инвестиции
- показатели на селското стопанство – обработваема земя, култури, животни, добиви и продуктивност
- динамика на потреблението /нетни приходи от продажби/
- състояние на околната среда
- динамика на изменението на социални и културни дейности и граждански институции
- измерими резултати от реализирани проекти за подобряване на техническата и екологична инфраструктура
- измерими резултати от реализирани проекти за подобряване на енергийната ефективност

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ВЕКОВНИ ДЪРВЕТА

НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

/ информация на РИОСВ – Плевен /

ОБЩИНА АПРИЛЦИ

гр.Априлци /Видима, Зла река, Ново село и Острец/

52.1.3М “Злиевци”: З-д №2194/12.12.68 на МГТП; площ – 3.1ха; З-д № РД – 734/10.06.2003г на МОСВ, ДВ бр.60/2003

152.1.ВД Бук кв.Видима “Въртяжката” – З-д № 3734/06.10.1965г.

153.2.ВД Зимен дъб кв.Велчевото “Липошница”; З-д № 1762/28.06.72г.

ОБЩИНА ЛЕТНИЦА

с.Крушуна

53.1.ПЗ Марата – карстови образувания около извора на р.Марата: З-д № 418/14.11.95г. на МОС, ДВ бр.105/1995; площ – 5.7 ха

54.1.3М.”Люляката” З-д № 2122/21.01.64 на КГТП, ДВ бр. 6/1964; площ – 3 ха; З-д № РД – 746/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

55.2.3М.”Шумата” З-д № 3962/20.12.73 на МГОПС, ДВ бр.29/1974г; площ – 18.1ха; З-д № РД – 730/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003г

ОБЩИНА ЛОВЕЧ

Александрово

56.3М. “Коджакуру”; З-д № 2122/12.01.64 на МГТП, ДВ бр.6/1964; площ – 2 ха; З-д № РД – 736/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003г

Брестово

57.1.3М. ”Сопот” ; З-д № 2122/12.01.64 на МГТП, ДВ бр.6/1964; площ – 2.9 ха; З-д № РД – 742/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

58.2.3М.”Батиловец” ; З-д № 2122/12.01.64 на МГТП, ДВ бр.6/1964; площ – 2.6 ха; З-д № РД – 743/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

59.3.3М.”Черковното бранище” ; З-д № 2122/12.01.64 на МГТП, ДВ бр.6/1964; площ – 0.1 ха; З-д № РД – 741/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Горно Павликене

60.3М. “Лещака”: З-д № 2122/12.01.64 на МГТП, ДВ бр.6/1964; площ – 3.7 ха; З-д № РД – 745/10.06.3003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

154.1.ВД Орех м.”Пази мост”; З-д № 2679/69

Голец

155.1.ВД Зимен дъб, м.”Йогова баладжа”; З-д № 1762/72

Деветаки

61.1. ПЗ Деветашка пещера: З-д № РД – 238/07.06.96 на МОС, ДВ бр.55/1996г; площ – 14.1ха

Дойренци

61.1. ПЗ Деветашка пещера: З-д № РД – 238/07.06.96 на МОС, ДВ бр.55/1996г; площ – 0.5 ха

Къкрина

156.1.ВД Полски бряст, Къкринско ханче; З-д № 2647/69г.

Слатина

157.Бряст м. “Блатото”; З-д № 1762/72

Стефаново

158.Цер /2бр./ З-д № 1301/74г.

Радювене

62.1.ЗМ. ”Китката”: З-д № 2122/12.01.64 на МГТП, ДВ бр.6/1964; площ – 5 ха; З-д № РД – 747/

ОБЩИНА ЛУКОВИТ

Бежаново

63.1.ПЗ “Пещера Горния парник”: З-д № 278/05.02.1964 на КГТП, ДВ бр.12/1966; площ – 0.1ха.

64.2.ПЗ “Пещера Долния парник”: З-д № 278/05.02.1964 на КГТП, ДВ бр.12/1966; площ – 0.1ха.

65.3.ЗМ. “Парника”: З-д № 2122/21.01.64. на КГТП, ДВ бр.6/1964г.; площ – 0.4ха.; З-д № РД – 737/10.06.2003г на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Дерманци

66.ЗМ. ”Гарван”: З-д № 2122/21.01.64. на КГТП, ДВ бр.6/1964г.; площ – 0.6ха.; З-д № РД – 738/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

159.1.Зимен дъб в м. Егина ливада: З-д № 1762/72г

Карлуково

67.1.ПЗ”Карлуковски кастов комплекс с пещерите “Темната дупка”; “Проходна”; “Свирчовица”; “Банковица” и “Хайдушката дупка. : З-д № 2810/10.10.62 на ГУГ, ДВ бр.56/1963; площ ?

Луковит

68.1.ПЗ “Скални образувания в м.Срупаница”: З-д № 535/25.09.78 на КОПС, ДВ бр.86/1978; площ 13.2ха
160.ВД. Летен дъб в м. “Полето”З-д № 961/68г.

ОБЩИНА ТЕТЕВЕН

Гложене

69.1.ПЗ. Пещера “Моровица”: 2810/10.10.62 на ГУГ, Дв бр.56/1963г.; площ – 5 ха
70.2.ПЗ. Водопад край с.Гложене: З-д № 707/09.03.70 на МГГП, ДВ бр.34/1970; площ – 1.1ха.
71.1.ЗМ. “Валога”: З-д № 2122/21.01.64. на КГГП, ДВ бр.6/1964г.; площ – 6ха/отдел 25”е”/; З-д № РД – 750/10.06.2003 на МОСВ, дв бр.60/2003
72.2.ЗМ. “Драгово присое”: З-д № 2122/21.01.64. на КГГП, ДВ бр.6/1964г.; площ – 1.5ха; З-д № РД – 751/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003
73.3. ЗМ. “Лисец” ; З-д № 2122/21.01.01.1964г. на КГГП; площ – 3ха; З-д № РД – 752/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003. /3ха//отдел 18”д”/;
74.1.ПЗ “Пещера “Лястовица”;в махала “Лозето” З-д № 1120/ 02.07.68 на МГГП, ДВ бр.83/1968; площ – 0.5 ха.

Голям Извор

161.1.Цер /2бр./ : З-д № 44/91г
162.2.Скоруша : З-д № 44/91г.

Градешница

75.ПЗ”Рушова пещера” : З-д № 2810/10.10.62 на ГУГ ДВ бр. 56/1963г.; площ - 1ха.

Рибарица

76.1.ЗМ. “Черния рът”: З-д № 760/13.08.81 на КОПС, ДВ бр.79/1981г. – 293.2ха; З-д № РД – 712/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003.

77.2.ЗМ. ”Костина”: З-д № 356/1966 на КГГП, ДВ бр.30/15.04.66; площ 72.2ха; З-д № РД – 735810.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Тетевен

78.ПЗ. Водопад “Скока” в м.Козница: З-д № 1799/ 30.06.72 на МГОПС, ДВ бр.59/72; площ – 2 ха.

79.ЗМ. “Гурунчето”: З-д №345/17.05.79 на КОПС, ДВ бр.67/1979 г.; площ 1 ха /отдел 114”д”/; З-д № РД – 727/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003г.

Черни Вит

80. ЗМ. “Десеткар”: З-д № 2122/21.01.64. на КГГП, ДВ бр.6/1964г; площ 12.9 ха; З-д № РД – 753/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Топилище; Асен; Бабинци; Български извор; Галата; Глогово; Дивчевото; Зоренишки дол;
Мировец

ОБЩИНА ТРОЯН

Борима

81.ЗМ ”Усойната”: З-д № 4090/25.11.71 на МГОПС ; площ 16.8 ха. /отдел 73 “л”/; З-д № РД – 733/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Голяма Желязна

82.ПЗ.Пещера “Топля”: З-д № 1799/30.06.72 на МГОПС, ДВ бр.59/1972: площ – 0.9ха.

83.ЗМ. “Микренска усойна” : З-д № 4090/25.11.71 на МГОПС ; площ – 2.4 ха / Отдел 3 “и”; 2/; З-д № РД – 732/10.06.2003г на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Калейца

84.1.ПЗ. Водопад “Лопушница” на р.Лопушница : З-д № 3796/11.10.66. на КГГП, ДВ бр.12/1966; площ – 0.2ха

Балабанско

85.1.ПЗ. Водопад “Коман” на р.Коман : З-д № 3796/11.10.66. на КГГП, ДВ бр.12/1966; площ – 0.5ха

Троян

86.1. ПЗ.Водопад Банковски скок на р. Буковски дол: З-д № 3796/11.10.66. на КГГП, ДВ бр.12/1966; площ – 0.5ха

87.2. ПЗ.Водопад Бръмбар скок: З-д № 3796/11.10.66. на КГГП, ДВ бр.12/1966; площ – 0.3ха

88.ЗМ. “Драгойчев камък”: 2122/21.01.64 на КГГП, ДВ бр.6/1964; площ 1ха / 249 “г”/; З-д № РД – 754/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003.

163.ВД Зимен дъб в м. Власковска, гр. Троян: з-д № 511/24.02.1976 на МГОПС

164.Вековно дърво – Беклемето – “Карцов бук”

ОБЩИНА УГЪРЧИН

Голец

89.1.3М. ”Корлук” : 3-д № 2122/21.01.64 на КГГП, ДВ бр.6/1964; площ – 5ха / 1180 “д”/; 3-д № РД – 749/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

90.2.3М. ”Петко бунар” : 3-д № 2122/21.01.64 на КГГП, ДВ бр.6/1964; площ – 5ха /1174 “а”/; 3-д № РД – 748/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.2003

91.3.3М. “Бялка” 3-д № 2122/21.01.64 на КГГП, ДВ бр.6/1964; площ 104,4ха / 1069 “а” – “к”,2,3;1070/; 3-д № РД – 744/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Лесидрен

92.1.3М. “Шумнатица” : 3-д № 924/14.10.87 на КОПС, ДВ бр.85/1987г.; площ – 27,4ха /142 “в”/е/, “г”/е/; 1151 “а”, ”б”, ”л”,1/; 3-д № РД – 710/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

93.2. 3М. ”Аномир” : 3-д № 2122/21.01.64 на КГГП, ДВ бр.6/1964; площ – 3ха / 65 “с”/; 3-д № РД – 739/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

Угърчин

165.ВД.Скоруша, м.”Щерев рът” : 3-д № 44/91г

166.ВД.Летен дъб в двора на поликлиниката : 3-д № 44/91г.

167.ВД.Цер, м. “Пъшковото” 3-д № 2606/14.12.60

Кирчево

94.3М “Криваците” ; 3-д № 2122/21.01.1964 на КГГП; площ – 6.2 ха; ДР – 39; 3-д № РД – 741/10.06.2003 на МОСВ, ДВ бр.60/2003

ОБЩИНА ЯБЛАНИЦА

Златна Панега

95.ПЗКарстов извор “Златна Панега” : 3-д № 3384/08.12.66 на МГГП, ДВ бр.19/1967г.; площ – 1.5
103

168.ВД. Зимен дъб, шосето София – Плевен : З-д № 44/91

169.ВД. Зимен дъб, шосето София – Плевен : З-д № 44/91

Ябланица

96.1.ЗМ. “Драгоица” : З-д № 1050/22.12.87 на КОПС, ДВ бр.2/1988 ; площ – 89,9 ха / 157 “а”; 160 “б”-“г”; “ж”-“и”;”к”-“о”;4-6 /; З-д № РД – 724/10.06.2003г.на МОСВ, ДВ бр.60/2003г.

—

Брестница

97.ПЗ. “Пещера Съева дупка” З-д № 2810/10.10.1962г.на Главно управление на горите при Министерския съвет с площ от 200 дка.

ЛЕГЕНДА :

Р.- РЕЗЕРВАТ

ПР.- ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ

ПЗ. – ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ

ЗМ. – ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ

ВД. – ВЕКОВНО ДЪРВО

ПП – ПРИРОДЕН ПАРК

ПРИЛОЖЕНИЕ №2

ИНДИВИДУАЛНИ ЦЕЛИ ЗА ЕНЕРГИЙНИ СПЕСТЯВАНИЯ В ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

(Агенция за устойчиво енергийно развитие)

Индивидуални цели за енергийни спестявания в обследвани общински сгради над 1000 м² в област Ловеч

Обследвани общински сгради над 1000 м ² в област Ловеч						
№	Наименование на обекта	Име на собственика	Собственост	РЗП	Очаквана икономия на енергия	Цел за енергийни спестявания до 2016 г.
		Община		м ²	kWh/год.	GWh
1	СОУ "Бачо Киро", гр.Летница	Летница	О	3 120	67 380	0.034
2	ОДЗ "Ирина Бачо Кирова", гр.Летница	Летница	О	2 097	102 030	0.051
3	Дом за отглеждане и възпитание на деца лишени от родителски грижи, Ул. „Константин Г. Стойков" №11А	Летница	О	1 931	231 572	0.116
Общо община Летница				7 148	333 602	0.167
4	ПМГ, гр. Ловеч, учебни заведения, общинска собственост	Ловеч	О	7 437	465 978	0.233
5	СОУ "Кл.Охридски", община Ловеч	Ловеч	О	2 158	399 913	0.2
6	ГЧЕ "Екзарх Йосиф I" мъжко общежитие	Ловеч	О		109 192	0.055
7	ГЧЕ "Екзарх Йосиф I" дамско общежитие	Ловеч	О		162 753	0.081
8	СОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с Александрово	Ловеч	О		400 079	0.2
9	Дневен център за деца и възрастни с увреждания	Ловеч	О		78 175	0.039
Общо община Ловеч				9 595	78 175	0.04
10	Болница и поликлиника гр. Тетевен, ул. "Димитър Благоев" №62, основна сграда	Тетевен	О	4 568	679 014	0.340
11	Болница и поликлиника гр. Тетевен, ул. "Димитър Благоев" №62, поликлиника	Тетевен	О	4 021	207 171	0.104
Общо община Тетевен				4 021	886 185	0.443
12	МБАЛ Троян, гр. Троян, ул "Радецки" №30	Троян	О	10 747	809 043	0.405
13	СОУ "Климент Охридски"	Троян	О	8 960	1 251 107	0.626

14	СОУ "Васил Левски" и Училище - ПГПМЕТ, ул."34 Троянски полк"№43, тел.62413	Троян	О	9 160	581 029	0.291
15	НОУ "Св.Св.Кирил и Методий"	Троян	О	2 553	297 263	0.149
16	ЦДГ "Мир"	Троян	О	2 860	361 922	0.181
17	Културен дом и кметство, ул. „Централна“ № 60	Троян	О	767	171 426	0.086
Общо община Троян				767	3 471 790	1.736
18	ОУ "Любен Каравелов", з.Златна Панега", общ. Ябланица	Ябланица	О	1 420	196 413	0.098
19	ЦДГ "Райна Княгиня",гр.Ябланица	Ябланица	О	1 638	247 917	0.124
20	ОУ "Хр.Ботев", с.Брестница, общ.Ябланица	Ябланица	О	1 246	113 101	0.057
Общо община Ябланица				4 304	557 431	0.279
20	Общо област Ловеч			25 835	5 327 183	2.66

Индивидуални цели за енергийни спестявания в необследвани общински сгради над 1000 м² в област Ловеч

Необследвани общински сгради над 1000 м ² в област Ловеч						
№	Наименование на обекта	Име на собственика	Собственост	РЗП	Годишно потребление на енергия и горива, 2005 година	Цел за енергийни спестявания до 2016 г.
		Община		м ²	kWh/год.	GWh
1	Административна сграда	Априлци	О	1 828	377 300	0.036
2	ОУ"В. Левски" и ПГ"Ив.Марангзов	Априлци	О	1 360	50 000	0.027
3	ЦДГ и бивши училища	Априлци	О	1 050	67 860	0.021
Общо община Априлци				4 238	495 160	0.08
4	Читалищен дом; ул"България"№44; тел.: 06941/2310 и 2292.	Летница	О	2 045	40 586	0.041
5	ОУ "Муньо Иванов, ул. "Константин Ганев Стойков" №11А, тел. 06944/410 с.Крушуна	Летница	О	1 240	331 470	0.025
6	Културен дом и читалище ул."Георги Димитров"№27: тел. 06943/393, с.Горско Сливово	Летница	О	1 200	0	0.024

Общо община Летница				4 485	372 056	0.09
7	ОУ"Св.св.Кирил и Методий", кв. Гозница	Ловеч	О	8 100	33 158	0.16
8	СОУ "Т.Кирков", община Ловеч	Ловеч	О	4 640	385	0.09
9	СОУ "П.Пипков", община Ловеч	Ловеч	О	4 057	42 819	0.08
10	ГЧЕ "Екзарх Йосиф I", община Ловеч	Ловеч	О	3 542	899	0.07
11	ОУ "Д.Димов", община Ловеч	Ловеч	О	3 456	397	0.07
12	ОУ "Хр.Никофоров", община Ловеч	Ловеч	О	3 290	374	0.07
13	ЦДГ"Мария Сиркова"	Ловеч	О	2 700	243 100	0.05
14	Община Ловеч-сграда	Ловеч	О	2 261	690	0.05
15	ОУ "В.Левски", община Ловеч	Ловеч	О	2 240	401	0.04
16	ОДЗ"Слънце"	Ловеч	О	2 214	523	0.04
17	ЦДГ"Радост"	Ловеч	О	2 158	303	0.04
18	СОУ-с.Александрово	Ловеч	О	1 880	38 300	0.04
19	ЦДГ"Зора"	Ловеч	О	1 720	178	0.03
20	ОДЗ с.Александрово	Ловеч	О	1 332	33 161	0.03
21	ЦДГ"Снежанка"	Ловеч	О	1 275	130	0.03
Общо община Ловеч				44 865	394 817	0.89
22	Многопрофилна болница за активно лечение гр.Луковит, ул."Княз Борис I"52	Луковит	О	4 731	840 000	0.09
23	ОУ "Н.Рилски" с.Дерманци	Луковит	О	3 832	1 850	0.08
24	Сграда общинска администрация "Възраждане" 73	Луковит	О	3 290	20	0.07
25	НУ"инж.Вълков" гр.Луковит, ул."Кирил и Методий" № 15	Луковит	О	1 254	23 200	0.02

26	НЧиталище "Съзнание" гр.Луковит , ул. "Сан-Стефано" № 1	Луковит	О	1 220	20 640	0.02
Общо община Луковит				14 327	885 710	0.29
27	СОУ "Г.Бенковски" гр. Тетевен	Тетевен	О	5 670	574 548	0.11
28	Сграда ОА гр. Тетевен	Тетевен	О	1 780	331 470	0.04
29	Училище с. Глогово	Тетевен	О	1 775	362 230	0.04
30	Детска ясла гр. Тетевен	Тетевен	О	1 446	187 833	0.03
31	Училище с. Градешница	Тетевен	О	1 400	428 090	0.03
32	Общежитие с. Ч. Вит	Тетевен	О	1 371	113 786	0.03
33	НУ"Х. Генчо" гр. Тетевен	Тетевен	О	1 184	101 200	0.02
34	Училище с. Галата	Тетевен	О	1 110	526 880	0.02
Общо община Тетевен				15 736	2 626 037	0.31
35	ЦДГ "Мир"	Троян	О	2 860	18 700	0.06
36	Училище- ООУ"Н.Войновски", с.Шипково, ул."Бор"№1, тел.361	Троян	О	2 092	326 855	0.04
37	Училище-ООУ"Хр.Ботев", с.Врабево, тел.2114	Троян	О	1 962	401 004	0.04
38	НОУ"Иван Хаджийски"	Троян	О	1 920	314 065	0.04
39	Общинска администрация, общ. Троян	Троян	О	1 708	734 169	0.03
40	ОУ"Л.Каравелов" с. Дебнево	Троян	О	1 706	4 260	0.03
Общо община Троян				12 248	1 799 053	0.24
41	нова сграда	Угърчин	О	3 780	0	0.08
42	Дом за деца и юноши "Здравец"	Угърчин	О	3 420	839 421	0.07
43	Училище Св.Св.Кирил и Методий	Угърчин	О	2 700	658 600	0.05

44	Полиция и пожарна	Угърчин	О	2 640	0	0.05
45	Общежитие	Угърчин	О	2 064	0	0.04
46	Спортна зала	Угърчин	О	1 938	265 176	0.04
47	Община и старо читалище	Угърчин	О	1 856	0	0.04
48	Културен дом	Угърчин	О	1 800	883 920	0.04
49	Училище и физк. салон-с.Лесидрен	Угърчин	О	1 610	0	0.03
50	Културен дом-читалище-с.Лесидрен	Угърчин	О	1 560	0	0.03
51	Общежитие-2	Угърчин	О	1 410	0	0.03
52	Детска градина	Угърчин	О	1 248	0	0.02
53	Туристически дом	Угърчин	О	1 140	883 920	0.02
54	Училище - с.Кирчево	Угърчин	О	1 120	0	0.02
Общо община Угърчин				28 286	3 531 037	0.56
55	Адм.сграда гр. Ябланица	Ябланица	О	4 057	143 647	0.08
56	СОУ "В.Левски" гр.Ябланица	Ябланица	О	3 024	550 813	0.06
Общо община Ябланица				7 081	694 460	0.14
56	Общо област Ловеч			131 266	10 798 330	2.62

Индивидуални цели за енергийни спестявания в обследвани държавни сгради над 1 000 м2

на територията на област Ловеч

Наименование на обекта	Област	Община	Собственост	РЗП	Очаквана икономия на енергия	Цел за енергийни спестявания до 2016 г.
				m ³	kWh/год.	GWh
Дом "Преслав", гр. Ловеч, ул. "Търговска" №24, община Ловеч, социални домове, държавна собственост	Ловеч	Ловеч	Д	7 129	231 399.0	0.12
Областна администрация, гр. Ловеч, ул. "Търговска" № 43, административна сграда, държавна собственост	Ловеч	Ловеч	Д	6 637	362 827.0	0.18

Индивидуални цели за енергийни спестявания в необследвани държавни сгради над 1 000 м2 на територията на област Ловеч

Наименование на обекта	Област	Община	Собственост	РЗП	Годишно потребление на енергия и горива, 2005 година	Цел за енергийни спестявания до 2016 г.
				m ³	kWh/год.	GWh
Община Ловеч, ОПУ, ул. "Васил Йонков" 5	Ловеч	Ловеч	Д	1 112	107 392.0	0.02